ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS
SEPTEMBER 2002
ROČNÍK 10

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

BIATEC

9

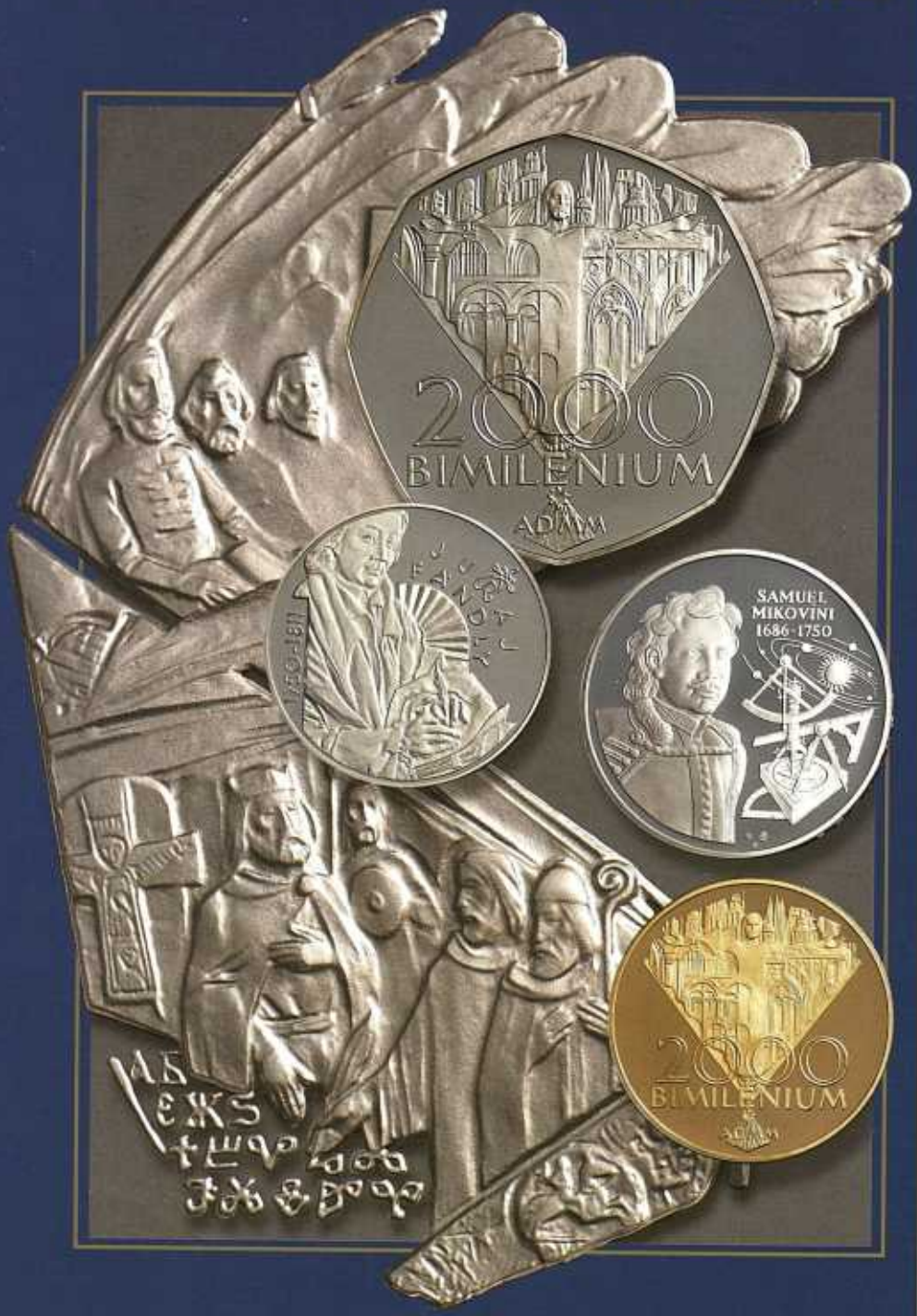

Prehľad vzdelávacích podujatí Inštitútu bankového vzdelávania NBS na II. štvrťrok 2002

Názov vzdelávacieho podujatia	Dátum
OKTÓBER	
Dištančné štúdium: Právo pre bankových pracovníkov	október 2002 – marec 2003
Banková, finančná a ekonomická nemčina	október – december 2002
Organizačné a technologické zabezpečenie agendy bankových platobných kariet	1.
Efektívna prezentácia, vystúpenie	1. – 3.
Základy bankového účtovníctva IV	7.
USD – ochranné prvky a možné falzifikáty	7.
Asertívne vedenie rozhovorov I	9. – 11.
Elektronické bankovníctvo	14. – 15.
VSDC Chip Migration Course	14. – 15.
Indexové obchody	14. – 16.
Dokumentárne akreditívy a záruky	16. – 18.
Grafológia II	16. – 18.
Prevencia falšovania a prania špinavých peňazí	21. – 22.
Úvery poskytované podnikom	21. – 23.
Analýza dlhopisov	21. – 24.
Základný kurz bankovníctva I (pre Ľudovú banku)	21. – 25.
Riadenie času	22. – 23.
Ochrana osobných údajov v bankových informačných systémoch	24.
Manažérsky informačný systém	28.
NOVEMBER	
Základy bankového účtovníctva V	4.
Ohodnocovanie nehnuteľného majetku II	4. – 6.
Banking English workshop	4. – 7.
Peňažné a kapitálové trhy II	4. – 7.
Asertívne vedenie rozhovorov II	6. – 8.
Účtovná závierka bánk podľa medzinárodných účtovných štandardov	7. – 9.
Ekonomická analýza banky	11. – 13.
Umenie jazyka a reči	12. – 13.
Ako sa vedieť vynájsť	13. – 15.
Analýza a prognóza cash flow	13. – 15.
Ako predchádzať podvodom s bankovými platobnými kartami	18.
Ako zostaviť úspešný podnikateľský plán	18. – 19.
Analýza termínových operácií	18. – 21.
Bankopoisťovníctvo – vývoj a aktuálna situácia	20. – 21.
Peňažné a devízové trhy	20. – 22.
Základy bankového účtovníctva VI	25.– 26.
Ako zvládať stres	25. – 27.
Finančné riziká banky a ich riadenie	25. – 27.
Úspešný predajca	25. – 27.
DECEMBER	
Ohodnocovanie nehnuteľného majetku III	9. – 11.
Základy bankového účtovníctva VII	16.

ROZHOVOR

Soňa Babincová
Stratégia výkonu bankového dohľadu Národnej banky Slovenska 2

NA AKTUÁLNU TÉMU

Ing. Peter Holička
Nový zákon o platobnom styku 5

PREDSTAVUJEME

Alica Polónyiová
Stredisko cenných papierov SR pred transformáciou 8

Ing. Jozef Kreutz
70 rokov budovy pobočky Národnej banky Slovenska v Banskej Bystrici 10

POSTREHY – PODNETY

Ing. Adela Hošková, PhD.
Priame zahraničné investície na Slovensku 13

LEGISLATÍVA

Peter Goceliak
Zákon o kolektívnom investovaní 16

PROFILY SVETOVÝCH EKONÓMOV

doc. Ing Veronika Piovarčiová, CSc.
William F. Sharpe 20

GALÉRIA OSOBNOSTÍ

Mgr. Miloš Mazúr
Július Pázman 23

RECENZIA

Ing. Roman Feranec
Menová teória a politika 24

Adresár bánk a pobočiek zahraničných bánk, zastúpení zahraničných bánk, asociácií v peňažnom sektore a búrz 25

INFORMÁCIE

Z rokovania Bankovej rady NBS 30
Vybrané ukazovatele hospodárskeho a menového vývoja SR 32

A full English-language version of this paper is available at the web site of the National Bank of Slovakia: http://www.nbs.sk
Anglická verzia časopisu je publikovaná na internetovej stránke Národnej banky Slovenska: http://www.nbs.sk

BIATEC
Odborný bankový časopis
september 2002

Vydavateľ:
Národná banka Slovenska

Redakčná rada:
Ing. Marián Jusko, CSc. (predseda), Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barlíková, Ing. Adam Celušák, CSc., prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc., Ing. Štefan Králik, Ing. Jozef Kreutz, doc. Ing. Jozef Makúch, PhD., Ing. Miroslav Marenčík, doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA, Ing. Monika Siegelová, doc. Dr. Ing. Vladimír Valach

Redakcia:
šéfredaktorka:
Mgr. Soňa Babincová ☎ 5787 2150
zástupkyňa šéfredaktorky:
Ing. Alica Polónyiová ☎ 5787 2153
výtvarná redaktorka:
Anna Chovanová ☎ 5787 2152

Adresa redakcie:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava
tel.: 5787 2150, 5787 2153, 5787 2152
tel./fax: 5787 1127
e-mail: biatec@nbs.sk

Objednávky na inzerciu prijíma redakcia:
☎ 5787 2152

Počet vydaní: 12-krát do roka

Cena výtlačku:
19,10 Sk vrátane DPH + poštovné

Ročné predplatné:
229 Sk vrátane DPH + poštovné

Tlač:
i + i print, spol. s r. o.
Mlynské Luhy 27, 821 05 Bratislava

Objednávky na predplatné v SR a do zahraničia, reklamácie, distribúcia:
PONS, a. s., Záhradnícka 151,
821 08 Bratislava

Termín odovzdania rukopisov:
9. 9. 2002

Dátum vydania: 23. 9. 2002

Registračné číslo: MK SR 698/92
ISSN 1335 - 0900

Internet: http://www.nbs.sk

Foto na obálke: Mikuláš Červeňanský

Pamätné mince, ktoré vydala Národná banka Slovenska v roku 2000.

STRATÉGIA VÝKONU BANKOVÉHO DOHĽADU NÁRODNEJ BANKY SLOVENSKA

ROZHOVOR S VRCHNÝM RIADITEĽOM ÚSEKU BANKOVÉHO DOHĽADU NBS ING. MILANOM HORVÁTHOM

Banková rada Národnej banky Slovenska schválila 24. mája 2002 stratégiu bankového dohľadu, ktorá konkretizuje spôsob výkonu dozoru nad komerčnými bankami. Východiskovým, resp. základným dokumentom stratégie NBS v tejto oblasti je Vyhlásenie o poslaní bankového dohľadu, schválené Bankovou radou NBS dňa 21. decembra 2001.

Prehodnotenie uplynulého obdobia si vyžiadalo komplexné riešenie organizačných a personálnych zmien bankového dohľadu NBS s cieľom predovšetkým zvýšiť účinnosť výkonu bankového dohľadu, zvýšiť legislatívnu akčnosť, zlepšiť komunikáciu bankového dohľadu s medzinárodnými inštitúciami a s verejnosťou.

• Pán vrchný riaditeľ, mohli by ste na úvod nášho rozhovoru konkretizovať poslanie a ciele bankového dohľadu Národnej banky Slovenska?

Na vývoj v bankovom sektore Slovenskej republiky počas posledných rokov, ktorého základné charakteristiky predstavujú reštrukturalizácia a zmena vlastníckych pomerov, musel reagovať aj bankový dohľad Národnej banky Slovenska pri výkone svojej činnosti. Bankový dohľad zo zákona zabezpečuje výkon dohľadu nad bankami a pobočkami zahraničných bánk v Slovenskej republike.

Poslanie a hlavné ciele bankového dohľadu sú formulované vo „Vyhlásení o poslaní bankového dohľadu" schválenom Bankovou radou NBS dňa 21. 12. 2001. Sú to predovšetkým: podpora stability bánk a bankového systému, ochrana vkladateľov, podpora transparentného, bezpečného a zdravého fungovania bánk a bankového systému, ďalej podpora dôveryhodnosti bánk a bankového systému pre investorov a vkladateľov a podpora rozvoja bankového systému.

Snahou centrálnej banky je, aby banky mali spôsobilých a vhodných vlastníkov a manažment, vypracované stratégie a interné postupy na minimalizáciu a riadenie rizík. Naša činnosť je zameraná tak, aby existujúce banky podnikali obozretne v súlade so zákonmi a opatreniami, mali primeraný kapitál, likviditu, štruktúru aktív a primerané zdroje na krytie rizík, uplatňovali spoločné riadenie a kontrolu (corporate governance), dodržiavali medzinárodné štandardy „najlepších praktík" pri riadení a vykonávaní činností tak, aby neohrozili svojich klientov. Snažíme sa o to, aby problémy v bankách boli rýchlo a účinne vyriešené takým spôsobom, ktorý v čo najväčšom rozsahu chráni vkladateľov, minimalizuje náklady a možnosti narušenia stability bankového systému.

Domnievam sa, že okrem spomínaného je potrebné uviesť, čo úlohou bankového dohľadu NBS nie je. Bankový dohľad v žiadnom prípade nemôže suplovať funkciu dozorných orgánov, ktoré zastupujú akcionárov bánk a ich kontrolných mechanizmov. V nijakom prípade nebude zasahovať do výkonných právomocí riadiacich štruktúr bánk a jednotlivé obchody posudzuje výlučne z hľadiska ich súladu so zákonmi a vnútornými predpismi jednotlivých bánk.

V súčasnosti prebieha na úseku bankového dohľadu NBS určitý transformačný proces, ktorý by mal realizovať systémovú zmenu v prístupe k bankovému dohľadu: od tzv. mandatórneho, keď sa preveroval súlad činnosti banky so zákonmi, podzákonnými normami – opatreniami a jednotlivé bankové obchody, k rizikovo orientovanému bankovému dohľadu. Tu sa hlavný dôraz kladie na preverovanie systémov, ako napr. riadenia rizík, vnútorných kontrolných mechanizmov, spracovania informácií, informačnej bezpečnosti a pod., ktoré má banka vytvorené na zabezpečenie svojho fungovania v súlade so zákonmi a podzákonnými opatreniami obozretného podnikania. Dlhodobým cieľom je, aby bankový dohľad, ale

predovšetkým banky samotné identifikovali jednotlivé zdroje rizík, merali a riadili jednotlivé riziká, ktoré vyplývajú z ich činnosti a mali tomu zodpovedajúce kapitálové vybavenie.

Na zabezpečenie plynulého prechodu na takýto výkon bankového dohľadu je potrebné vykonať veľké množstvo obsahových, ale aj organizačných krokov, ktoré sú súčasťou novej stratégie bankového dohľadu prijatej Bankovou radou NBS v máji tohto roka.

Stratégia samotná je rozčlenená do politík, ktoré stanovujú konkrétne ciele, ako aj kroky na ich dosiahnutie v jednotlivých častiach činnosti bankového dohľadu, a to počínajúc systémom vzdelávania, cez metodiku rizikovo orientovaného prístupu, cez ratingový systém až po organizáciu dohliadacích tímov. Tento materiál je otvorený, je a bude sa priebežne podľa potreby dopĺňať a jeho realizácia si prirodzene vyžiada aj zodpovedajúci čas.

• Pre rozvíjajúci sa bankový sektor je dôležité, ako ste uviedli, aby komerčné banky mali spôsobilých a vhodných vlastníkov, manažment, stratégie, interné postupy na minimalizáciu a riadenie rizika. Ako vstupuje bankový dohľad do tohto procesu?

Odpoveď na túto otázku by sme mohli rozčleniť na dve časti. Čo sa týka zabezpečenia toho, aby banky mali spôsobilých a vhodných vlastníkov, bankový dohľad postupuje v zmysle právomocí poskytnutých zákonom. Otázka vlastníkov je do značnej miery vyriešená vstupom zahraničných renomovaných bánk do bankového sektora. V súčasnosti presahuje podiel zahraničných investorov na základnom imaní a trvale zverených prostriedkov bánk 83 %, pričom objem aktív kontrolovaných týmito investormi presahuje 95 % bankového sektora. Zahraniční investori so sebou prinášajú vyspelé know-how, a tým sa slovenský bankový sektor dostáva na novú úroveň. Tento fakt predstavuje určitú výzvu aj pre bankový dohľad, ktorý by nemal zaostávať za rozvojom bankového sektora a musí mať dostatočné odborné zázemie, poznatky a kapacitu na to, aby s ním držal krok. V súčasnosti prebieha privatizačný proces v Banke Slovakia a Poštovej banke. Aj v tomto prípade NBS starostlivo zvažuje možnú budúcu vlastnícku štruktúru tak, aby akcionári bánk zodpovedali náročným požiadavkám, ktoré zaručia maximálnu bezpečnosť vkladov obyvateľstva.

Čo sa týka existencie stratégií, politík a interných postupov na riadenie rizík v bankách, v súčasnosti túto oblasť podrobne monitorujeme. Súčasťou každej komplexnej dohliadky, ale aj väčšiny tematických previerok je kontrola existencie takýchto systémov riadenia rizík a vnútornej kontroly. Okrem toho prebieha v súčasnosti monitorovanie systémov riadenia úrokového rizika v jednotlivých bankách. V rámci bankového dohľadu v súlade so stratégiou pripravujeme metodológiu identifikácie, merania a riadenia jednotlivých druhov rizík od kreditného, cez likvidné, trhové riziká až po operačné riziká. Vychádzame pri tom z tzv. „best practices", t. j. najlepších praktík vyspelých krajín, ako aj odporúčaní Bazilejského výboru pre bankový dohľad, ktoré sú zhrnuté v 25 základných princípoch efektívneho bankového dohľadu.

• Je v záujme NBS, aby existujúce banky podnikali obozretne v súlade so zákonmi a opatreniami, mali primeraný kapitál, likviditu, štruktúru aktív a primerané zdroje na krytie rizík, aby uplatňovali spoločné riadenie a kontrolu, aby dodržiavali medzinárodné štandardy pri riadení a vykonávaní činností tak, aby neohrozili svojich klientov a širokú verejnosť. Čo je schopný urobiť bankový dohľad na splnenie tohto cieľa?

Bankový dohľad predovšetkým dôsledne vyžaduje plnenie zákona o bankách a ostatných zákonov a podzákonných noriem, najmä opatrení obozretného podnikania a limitov, ktoré z nich vyplývajú. Porušovanie týchto noriem alebo nedodržiavanie limitov je bankovým dohľadom postihované v rámci možností stanovených zákonom, napr. konaním o uložení pokuty. Naším cieľom je tzv. proaktívny prístup, kedy sú pravdepodobné problémy bánk identifikované dostatočne zavčasu, aby im bolo možné preventívnymi opatreniami zabrániť, a na druhej strane, banky samotné majú záujem na úzkej kooperácii s regulatórnym orgánom, vzhľadom na to, že stabilita bankového sektora je v spoločnom záujme zodpovedných akcionárov, centrálnej banky aj celej spoločnosti.

• Problémy v bankách by sa mali riešiť tak, aby v čo najväčšom rozsahu chránili vkladateľov, minimalizovali sa náklady a možnosti narušenia stability bankového systému...

Súhlasím. Ochrana vkladateľov je jedným zo základných cieľov centrálnej banky pri výkone bankového dohľadu. Uvádza sa to tiež v už spomenutom Poslaní bankového dohľadu. Bankový dohľad má zo zákona dostatočné právomoci na to, aby mohol na banky účinne preventívne pôsobiť, a v prípade nevyhnutnosti aj zavedením nútenej správy chrániť vklady občanov. Treba však opätovne pripomenúť, že hlavnú zodpovednosť za narábanie s vkladmi majú akcionári a ich prostredníctvom manažment bánk. V prípade, že manažment banky nakladá so zdrojmi, ktoré získa od fyzických alebo právnických osôb nehospodárne, a to či už kvôli vlast-

nej neschopnosti alebo s úmyslom vlastného obohatenia sa a navyše túto svoju činnosť skrýva nesprávnym účtovným vykazovaním, nie je vždy možné zabrániť pádu banky. Je to o to komplikovanejšie, ak sa v závere pridá aj tzv. „run" na banku, pretože žiadna banka nemôže prežiť, pokiaľ si všetci jej vkladatelia chcú svoje peniaze vybrať.

Každá banka a bankovníctvo vôbec sú predovšetkým založené na dôvere. Úlohou bankového dohľadu je túto dôveru podporovať a už spomínaným proaktívnym prístupom spolu s bankovým sektorom dokázať verejnosti, že si bankový systém túto dôveru zaslúži.

• Ako sa do činnosti bankového dohľadu premietnu zmeny medzinárodných štandardov, ktoré stanovil Bazilejský výbor pre bankový dohľad – najmä v naväznosti na očakávaný vstup Slovenskej republiky do medzinárodných štruktúr?

Jedným zo základných princípov Bazilejského výboru je, že stanovuje odporúčania, ktoré sa stávajú štandardmi akceptovaním inými štruktúrami. Napríklad Európskou úniou, ktorá ich premietne do svojich záväzných Direktív. V súčasnosti sa celý finančný sektor pripravuje na zásadné zmeny, ktoré mu vyplynú z predloženia a predpokladaného následného prijatia definitívneho návrhu tzv. Novej bazilejskej dohody o kapitáli. Pretože súčasne s jej prijatím sa počíta s prijatím Direktívy EÚ, ktorá bude implementovať Dohodu v EÚ, vyplynú aj pre bankový dohľad NBS mnohé záväzné úlohy. Už nie v rovine odporúčaní, ale v povinnosti jej implementácie, či už ako riadneho alebo asociovaného člena EÚ.

Novonavrhované pravidlá predstavujú rozsiahly a komplexný systém, ktorý by mal zlepšiť spôsob riadenia rizika bankového podnikania. Vyznačujú sa citlivejším prístupom k meraniu a riadeniu kreditného rizika a po prvý raz sa zaoberajú operačným rizikom. V našich podmienkach bude novou aj oblasť regulácie trhových rizík.

K novinkám patrí, okrem iného, využívanie ratingov od ratingových agentúr na účely priraďovania rizikovej váhy pohľadávok, možnosť individualizovaného prístupu regulatórnych orgánov k jednotlivým bankám, stanovovanie kapitálovej primeranosti na konsolidovanom základe v celej bankovej skupine a zvýšenie požiadaviek na zverejňovanie informácií jednotlivými bankami. Samozrejme, že tieto nové pravidlá kladú podstatne vyššie nároky na kvalitu a výkon bankového dohľadu a súčasne aj na kvalitu všetkých pracovníkov, ktorí ho vykonávajú. Aplikovanie spomínaných nových prístupov by však malo viesť nielen k efektívnosti bankovej regulácie, ale najmä k posilneniu stability bankového sektora.

• Predpokladáte, že implementovaním týchto zmien do činnosti sa ovplyvní výkon bankového dohľadu z pohľadu zmien vlastníckej štruktúry bánk na Slovensku? Vidíte v tom možné riziká?

Rozhodne. Vlastnícka štruktúra už dnes ovplyvňuje výkon bankového dohľadu. Jedným z dôsledkov jej zmien je aj potreba úzkej spolupráce s bankovými dohľadmi tých krajín EÚ, v ktorých má sídlo materská banka. Pretože ide o významné a medzinárodne aktívne banky, odporučenia Bazilejského výboru sú pre tieto banky záväzné. Je jednou z úloh bankového dohľadu, aby minimalizoval možnosť vzniku regulatórnej arbitráže a aby sa nevytváralo pre domáce banky konkurenčne nevýhodné prostredie. Napríklad vo vzťahu k EÚ. Na druhej strane, zmena vlastníckej štruktúry zvýšila pravdepodobnosť prílevu nových techník bankového a finančného podnikania. Je predpoklad, že sa objavia nové, komplexnejšie produkty, ktoré na jednej strane budú lepšie vyhovovať požiadavkám jednotlivého klienta, ale na druhej strane prinesú nové a komplikovanejšie riziká. To všetko rozhodne kladie vyššie nároky aj na bankový dohľad, na kvalitu jeho výkonu, schopnosti a znalosti jeho pracovníkov.

• Ako sa bankový dohľad zapája do medzinárodných aktivít vo finančnom sektore?

Z rôznych medzinárodných aktivít spomeňme aspoň dve najčerstvejšie. V dňoch 6. až 9. októbra 2002 sa v Bratislave uskutoční pod gesciou NBS 15. výročná konferencia krajín regionálneho združenia Group of Banking Supervisors from Central and Eastern Europe (BSCEE). Táto organizácia pozostáva z osemnástich krajín strednej a juhovýchodnej Európy a z bývalých sovietskych republík. Hlavnými témami konferencie bude téma vnútorných ratingov bánk a ich využitie v činnosti bankového dohľadu a aktuálna úloha dohliadacích orgánov v oblasti uplatňovania opatrení proti praniu špinavých peňazí.

Druhou významnou aktivitou, do ktorej sa v poslednom čase zapojil bankový dohľad, je príprava dopadovej štúdie (tzv. QIS 3) pre vypracovanie definitívnej verzie Novej bazilejskej dohody o kapitáli. Úsek bankového dohľadu Národnej banky Slovenska koordinuje túto prípravu v rámci SR a vyzval banky, aby sa v čo najširšej miere do nej aktívne zapojili. Jednak je to spôsob, ako aktívne zasiahnuť do definitívneho znenia Dohody a jednak to zúčastneným bankám umožní včasnú prípravu na implementáciu príslušnej Direktívy EÚ.

Ďakujem za rozhovor.
Soňa Babincová

NOVÝ ZÁKON O PLATOBNOM STYKU

Ing. Peter Holička, Národná banka Slovenska

Dňom 1. 1. 2003 nadobudne účinnosť takmer celý zákon o platobnom styku. Svojím rozsahom pôjde o prvú komplexnú úpravu platobného styku v právnom poriadku Slovenskej republiky. Doteraz boli upravené len niektoré časti problematiky platobného styku, a to vo viacerých všeobecne záväzných právnych predpisoch. Ide najmä o zákon o bankách, obchodný zákonník, devízový zákon, vyhlášku Národnej banky Slovenska o zásadách platobného styku medzi bankami, zákon o Národnej banke Slovenska, ktorý ustanovuje základné kompetencie centrálnej banky v oblasti platobného styku vrátane oblasti platobných prostriedkov využívaných v platobnom styku.

Okrem uzákonenia doteraz neexistujúcej komplexnej právnej úpravy platobného styku, nemenej dôležitým cieľom bolo zosúladenie právneho poriadku Slovenskej republiky s právnymi normami Európskej únie vzťahujúcimi sa na oblasť platobného styku. Táto problematika je súčasťou kapitoly 4 – Voľný pohyb kapitálu v rámci negociačných rokovaní s Európskou úniou. V rámci rokovaní tejto kapitoly sa Slovenská republika zaviazala prevziať smernicu č. 97/5/ES o cezhraničných prevodoch, smernicu č. 98/26/ES o konečnom zúčtovaní v platobných systémoch a systémoch zúčtovania cenných papierov, odporúčanie č. 97/489/ES týkajúce sa transakcií uskutočnených pomocou elektronických platobných nástrojov, obzvlášť vzťahu vydavateľ a držiteľ.

Smernica o cezhraničných prevodoch vytvára tlak na finančné inštitúcie, ktoré vykonávajú cezhraničný prevod, aby tento vykonávali v určitom časovom horizonte za transparentných podmienok pre zákazníka. Je tu presne definované, čo sa musí zákazník dozvedieť pred vykonaním samotnej transakcie, čo sa musí dozvedieť po vykonaní transakcie. Smernica sprísňuje prostredie pre výkon cezhraničných prevodov, nakoľko definuje odškodňovacie procesy pre prípad, že sa nesplní časový limit vykonania platby, resp. dôjde k nevykonaniu platby. Jednoznačne definuje zodpovednosti všetkých inštitúcií podieľajúcich sa na cezhraničnom prevode, t. j. od banky platiteľa cez sprostredkujúce inštitúcie až po banku príjemcu. V zmysle smernice je nutné zabezpečiť efektívne riešenie sporov vyplývajúcich z výkonu cezhraničných platieb.

Smernica o konečnom zúčtovaní v platobných zúčtovacích systémoch a v systémoch zúčtovania cenných papierov upravuje zabezpečenie neodvolateľnosti platby vo väzbe na vyhlásenie a účinky konkurzného konania. Neodvolateľnosť je daná od momentu, ktorý je stanovený pravidlami platobného systému. Stanovuje efektívnosť účinku vyhlásenia konkurzu na platobný systém. Smernica neumožňuje princíp retroaktivity. Podľa nej je nutné ochrániť kolaterál, ktorý bol poskytnutý v súlade s účasťou v platobnom systéme pred účinkom konkurzného konania.

Odporúčanie č. 97/489/ES týkajúce sa transakcií uskutočnených pomocou elektronických platobných nástrojov upravuje transparentnosť vzťahu vydavateľa a používateľa elektronického platobného nástroja, povinnosti, ako aj záväzky vydavateľa a držiteľa, efektívnosť riešenia sporov.

Hlavným znakom uvedených právnych noriem Európskej únie je zavedenie transparentnosti do vzťahu banky a zákazníka pri výkone platobného styku, ochrana zákazníka ako spotrebiteľa vo vzťahu k bankovým subjektom, ochrana platobných systémov pred rizikami, ktoré vyplývajú z prípadnej platobnej neschopnosti účastníkov platobného systému zúčastňujúcich sa na činnosti tohto platobného systému.

V rámci prípravy zákona o platobnom styku bolo nutné sa vysporiadať s množstvom novej terminológie, ktorú uvedené právne normy Európskej únie obsahujú. Správna aplikácia terminológie je predpokladom úspešného prevzatia právnych noriem do nášho právneho poriadku. Z toho dôvodu boli potrebné pomerne časté konzultácie so zástupcami Európskej komisie.

Samotný zákon je rozdelený do šiestich logických celkov a upravuje:

1. vykonávanie tuzemských prevodov peňažných prostriedkov,
2. vykonávanie cezhraničných prevodov peňažných prostriedkov,
3. vydávanie a používanie elektronických platobných prostriedkov,
4. vznik a prevádzkovanie platobných systémov,
5. dohľad nad platobnými systémami a platobným stykom,
6. reklamácie a riešenie sporov z platobného styku.

V súvislosti s rozsahom zákona je nutné uviesť, že zákon neupravuje činnosti vykonávané pri poštovom platobnom styku, ani vydávanie cestovných šekov, šekov alebo zmeniek.

Tuzemské prevody

Pri vypracovávaní tejto časti zákona sa počítalo so zrušením vyhlášky Národnej banky Slovenska č. 275/1994 Z. z. o zásadách platobného styku medzi bankami a premietnutím

jej hlavných zásad do tejto časti. Príčinou bolo, že existujúca vyhláška ukladala povinnosti, ktoré je podľa platnej Ústavy Slovenskej republiky možné len zákonnou normou. Okrem základných zásad medzibankového platobného styku bola snaha upraviť v tejto časti zákona hlavné zásady vykonávania tuzemského platobného styku medzi bankou a jej zákazníkom. V súčasnosti je táto oblasť upravená Všeobecnými obchodnými podmienkami, ktorými sa určujú zásady vedenia klientov v bankách a zásady vykonávania bankového platobného styku a zúčtovania na týchto účtoch zo 7. 12. 1993 v znení dodatku č. 1 (ďalej len „Všeobecné obchodné podmienky"). Hoci boli od samého počiatku bankami akceptované, nie sú všeobecne záväzným právnym predpisom, ale súhrnom bankových obchodných zvyklostí všeobecne uplatňovaných a zachovávaných v bankovníctve v zmysle § 264 obchodného zákonníka. Išlo najmä o ustanovenia, ktoré riešili tie oblasti, ktoré sú riešené v rámci časti o zahraničnom platobnom styku. Snahou tvorcov bolo aplikovať na oblasť tuzemského platobného styku ten istý rozsah, ako bolo nutné v oblasti zahraničného platobného styku prevziať zo smernice č. 97/5/ES. Išlo najmä o transparentnosť poskytovania informácií pred a po vykonaní platby, povinnosť dodržať maximálny limit trvania prevodu medzi dvoma vykonávajúcimi inštitúciami, odškodnenie za oneskorené odpísanie, resp. pripísanie prevodu, zákaz vykonávania zrážok zo sumy prevodu, a iné.

V tejto časti zákona budú naďalej zachované doterajšie základné prvky používané v medzibankovom platobnom styku ako náležitosti bankového spojenia, t. j. štruktúra čísla účtu na prvú časť obsahujúcu najviac 6 číslic a na druhú obsahujúcu najviac 10 číslic, existencia identifikačných kódov bánk, ktoré sú vydávané vo forme prevodníka kódov bánk. Zásadná zmena oproti platnej vyhláške nastáva v skrátení maximálnej lehoty medzibankového prevodu z 3 na 2 dni. Riešenie § 2 platnej vyhlášky, teda prostredníctvom koho sa môže vykonávať medzibankový platobný styk, je v časti zákona, ktorá sa zaoberá vznikom a prevádzkovaním platobných systémov.

Cezhraničné prevody

Ide vôbec o prvý komplexný popis problematiky cezhraničných prevodov v právnom poriadku Slovenskej republiky. Vo veľkej miere ide o prevzatie smernice č. 97/5/ES o cezhraničných prevodoch, ktorá kladie dôraz najmä na transparentnosť podmienok výkonu vykonávajúcej inštitúcie voči zákazníkovi, maximálnu lehotu cezhraničného prevodu, ochranu zákazníka ako spotrebiteľa vo vzťahu k bankovým subjektom. Keďže smernica usmerňuje vykonávanie cezhraničného prevodu len v rámci členských štátov Európskej únie a Európskeho hospodárskeho priestoru len do výšky 50 000 EUR, celá časť zákona o cezhraničných prevodoch je rozdelená do dvoch logických celkov. Ide o časť, ktorá preberá platnú smernicu Európskej únie, v zákone označovaná ako osobitne regulovaný cezhraničný prevod (táto časť nadobudne účinnosť od začlenenia Slovenskej republiky do Európskej únie); a časť, ktorá reguluje cezhraničný prevod všeobecne voči ostatnému svetu.

Elektronické platobné inštrumenty

Na rozdiel od v súčasnosti platnej legislatívy táto časť zákona komplexne popisuje vydávanie a používanie elektronických platobných prostriedkov. Ustanovuje základné členenie elektronických platobných prostriedkov na:

- platobné prostriedky diaľkového prístupu k peňažným prostriedkom, ktorými sú bankové platobné karty a platobné aplikácie elektronického bankovníctva,
- platobné prostriedky elektronických peňazí.

Zákon umožňuje vydávať elektronické platobné prostriedky v podstate len bankám a pobočkám zahraničných bánk, ktoré majú bankové povolenie, resp. Národnej banke Slovenska.

V súvislosti s touto časťou zákona je nutné uviesť, že mnohé postupy, ktoré ustanovuje pre elektronické platobné prostriedky, boli už doteraz uplatňované v praxi jednotlivými bankovými subjektmi a v mnohých prípadoch nebudú pre banky ničím novým. Cieľom zákona je však zjednotiť prax a jasne vymedziť práva a povinnosti, ako vydavateľa, tak aj držiteľa tohto prostriedku. Podobne, ako v ostatných častiach zákona je dôraz kladený na transparentnosť podmienok poskytovania elektronických platobných prostriedkov. Ide najmä o povinnosť vydavateľa vydať a sprístupniť držiteľovi obchodné podmienky, ktorých minimálny rozsah je stanovený, informovať držiteľa v dostatočnom časovom predstihu o každej zmene obchodných podmienok (minimálne 30 dní vopred), povinnosť poskytnúť držiteľovi zrozumiteľnú správu o operáciách uskutočnených prostredníctvom elektronického platobného prostriedku atď. Významnou zmenou v oblasti bankových platobných kariet je, že v prípade straty alebo krádeže bankovej platobnej karty má oprávnený držiteľ od okamihu oznámenia vydavateľovi alebo ním poverenej osobe, právo požadovať od vydavateľa vrátenie peňažných prostriedkov odčerpaných, ak došlo k zneužitiu karty inou osobou. Na druhej strane zákon definuje povinnosti držiteľa elektronického platobného prostriedku.

Platobné systémy

V tejto časti sú stanovené základné atribúty platobného systému, kto môže byť jeho účastníkom, ako aj základné princípy fungovania. Vznik platobného systému je podmienený:

- musí mať zákonom stanovený minimálny počet účastníkov (spravidla najmenej troch účastníkov, vo výnimočných prípadoch najmenej dvoch),
- existenciou písomnej zmluvy o platobnom systéme záväznou pre všetkých jeho účastníkov, pričom sa musí riadiť právnym poriadkom Slovenskej republiky,
- existenciou pravidiel fungovania platobného systému, ktoré musia byť v súlade s týmto zákonom. Tieto pravidlá musia presne určovať a presne vymedziť napr. okamih prijatia a spôsob zabezpečenia neodvolateľnosti príkazov prijatých platobným systémom, prevádzkovateľa, zúčtovacieho agenta a celý rad ďalších pravidiel predpísaných zákonom o platobnom styku.

• základným právnym predpokladom pre vznik a existenciu platobného systému je povolenie Národnej banky Slovenska na prevádzkovanie platobného systému,

• záverečným predpokladom je formálne oznámenie existencie a názvu platobného systému Európskej komisie.

Veľmi dôležitá je nutnosť definovať v pravidlách platobného systému okamih prijatia príkazu, od ktorého nie je možné odvolať ani zrušiť príkaz prijatý platobným systémom, a to najmä vo väzbe na vyhlásenie konkurzu. Cieľom je zabezpečiť právnu istotu pre účastníkov platobného systému, ako sa bude postupovať v prípade, že v určitom okamihu dňa bude na majetok jedného z účastníkov vyhlásený konkurz. Účinkom konkurzu sú chránené aj práva na zábezpeku, ktorú účastník platobného systému poskytol inému účastníkovi v súvislosti so svojou účasťou v platobnom systéme.

Celá časť platobných systémov je rozdelená do troch logických celkov. Prvý obsahuje všeobecné ustanovenia týkajúce sa všetkých platobných systémov, druhý definuje pravidlá platobného systému pracujúceho na princípoch RTGS, ktorého prevádzku Národná banka Slovenska pripravuje a tretí, posledný definuje pravidlá platobného systému s kombináciou základných princípov zúčtovania prevádzkovaného Národnou bankou Slovenska. V prípade posledného uvedeného systému ide o pravidlá systému, ktorý Národná banka Slovenska bude prevádzkovať od 1. 1. 2003. Keďže zákon o platobnom styku ruší vyhlášku Národnej banky Slovenska č. 275/1994 Zb. o platobnom styku medzi bankami, boli jej základné pravidlá prevzaté práve do tejto časti zákona.

Na platobné systémy prevádzkované Národnou bankou Slovenska nie je potrebné povolenie a ich pravidlá sú priamo súčasťou zákona. Vznik akýchkoľvek ďalších systémov sa riadi ustanoveniami popisujúcimi dohľad nad platobnými systémami.

Dohľad nad platobnými systémami a platobným stykom

V tejto časti zákon jednoznačne stanovuje pravidlá dohľadu nad platobnými systémami a platobným stykom, ktorý bude vykonávať Národná banka Slovenska. Špecifikuje, ktoré subjekty budú spadať pod tento dohľad, povinnosť umožniť výkon dohľadu, poskytnúť dokumentáciu a informácie požadované na účel výkonu dohľadu. Na výkon dohľadu sa použijú ustanovenia osobitných zákonov o dohľade vykonávanom Národnou bankou Slovenska, t. j. zákon o Národnej banke Slovenska, zákon o bankách. Veľmi dôležitou je oblasť povoľovacieho konania pre platobné systémy, ktoré by mohli v budúcnosti vzniknúť a fungovať popri existujúcich platobných systémoch. V záujme zachovania bezpečnosti a profesionality bude každý nový platobný systém pôsobiaci v súlade s týmto zákonom podliehať povoľovaciemu konaniu. Takéto povolenie sa nebude vyžadovať pre platobný systém prevádzkovaný Národnou bankou Slovenska. Ustanovenia zákona upravujú presné náležitosti, ktoré musí obsahovať žiadosť o udelenie povolenia na prevádzkovanie, opatrenia na nápravu a pokuty, ak Národná banka Slovenska zistí nedostatky v prevádzkovaní platobného systému až po podmienky, za ktorých je možné takéto povolenie odobrať.

Smernica č. 98/26/ES o konečnom zúčtovaní v platobných zúčtovacích systémoch a v systémoch zúčtovania cenných papierov definuje požiadavku existencie autority v štáte, na ktorú budú smerované informácie o vyhlásení konkurzu na majetok účastníka platobného systému prevádzkovaného podľa zákona o platobnom styku, a to tak zo strany konkurzných súdov a iných orgánov v Slovenskej republike. Takouto autoritou je podľa zákona Národná banka Slovenska. Táto je povinná prijaté oznámenia ďalej oznámiť prevádzkovateľovi toho platobného systému, ktorého účastníka sa informácia týka. Odo dňa vstupu do Európskej únie je daná informačná povinnosť Národnej banky Slovenska aj vo vzťahu k ostatným členským štátom Európskej únie Európskeho hospodárskeho priestoru.

Reklamácie a riešenie sporov

V tejto časti sú ustanovené základné zásady pre postupy pri prijímaní a vybavovaní reklamácií správnosti a kvality poskytovania služieb v oblasti platobného styku vrátane služieb súvisiacich s vydávaním a s používaním elektronických platobných prostriedkov. Zákon ustanovuje lehoty na vybavovanie reklamácií.

Smernica č. 97/5/ES o cezhraničných prevodoch požaduje vytvorenie mechanizmu efektívneho mimosúdneho riešenia sporov medzi poskytovateľmi služieb a ich klientmi. Zákon ukladá povinnosť vytvoriť stály rozhodcovský súd podľa zákona o rozhodcovskom konaní na rozhodovanie sporov z platobného styku s tým, že tento súd zriadia banky a pobočky zahraničných bánk, a to buď spoločne alebo prostredníctvom svojho reprezentatívneho záujmového združenia. Ďalej zákon rieši financovanie stáleho rozhodcovského súdu. Za podanie návrhu na rozhodcovský súd na rozhodnutie sporu sa nemajú platiť poplatky.

Zákon o platobnom styku, okrem častí popísaných v predchádzajúcom texte, obsahuje ustanovenia, ktorými sa menia a dopĺňajú ďalšie právne normy, ako sú obchodný zákonník, zákon o cenných papieroch a investičných službách, zákon o konkurze a vyrovnaní, zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom. V závere je uvedené, ktoré ustanovenie kedy nadobúda účinnosť. Aj keď posledné uvedené sú nemenej dôležité súčasti zákona, hlavným cieľom tohto článku bolo čitateľovi priblížiť, v čom sú hlavné úpravy, ktoré prináša nový zákon do oblasti platobného styku.

Problematika platobného styku bola doteraz upravená množstvom predpisov, čo neuľahčovalo život nielen klientom komerčných bánk, ale mnohokrát aj odborníkom z oblasti platobného styku. Platobný styk sa postupne vyvinul v oblasť, ktorá si zaslúži svoj vlastný zákon. Očakávania od nového zákona sú veľké – že sprehľadní legislatívu platobného styku, a to pre odbornú aj laickú verejnosť, že dostatočne a správnym spôsobom zabezpečí prevzatie legislatívy Európskej únie z oblasti platobného styku do právneho poriadku Slovenskej republiky, že zabezpečí väčšiu transparentnosť pri poskytovaní služieb v oblasti platobného styku a v neposlednom rade, že zvýši prestíž celej problematiky platobného styku. Ktoré očakávania a ako sa splnia, sa uvidí po 1. 1. 2003.

STREDISKO CENNÝCH PAPIEROV SR PRED TRANSFORMÁCIOU

ROZHOVOR S PREDSEDNÍČKOU PREDSTAVENSTVA A GENERÁLNOU RIADITEĽKOU STREDISKA CENNÝCH PAPIEROV SR, A. S., ING. EMÍLIOU PALKOVOU

Začiatky vzniku Strediska cenných papierov, a. s., spadajú ešte do obdobia prvej vlny kupónovej privatizácie. Počas svojej takmer desaťročnej existencie prešlo viacerými zmenami a stalo sa jedným z pilierov slovenského kapitálového trhu.

V súvislosti s prijatím zákona číslo 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách je hlavným cieľom

strediska v roku 2002 získať povolenie na činnosť centrálneho depozitára. Na tento účel upravilo svoju organizačnú štruktúru a vytvorilo nový odbor stratégie a medzinárodných vzťahov, riadený priamo generálnou riaditeľkou. Zároveň vytvorilo pracovnú skupinu pre transformáciu strediska na centrálny depozitár.

Ako vzniklo SCP SR a aké je jeho poslanie?

Stredisko cenných papierov SR, a. s., (SCP SR) bolo založené 22. decembra 1992. Vzniklo v zmysle zákona č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch (ďalej zákon o cenných papieroch). SCP SR založilo Ministerstvo financií SR ako akciovú spoločnosť so 100 % účasťou štátu. Hlavnou činnosťou SCP SR bola evidencia zaknihovaných cenných papierov a zmeny ich majiteľov, registrácia emitentov a emisií zaknihovaných cenných papierov a poskytovanie služieb emitentom, majiteľom účtov, obchodníkom, verejným trhom a orgánom štátnej správy. Nová zákonná úprava v oblasti cenných papierov, a teda aj vznik SCP SR boli priamym dôsledkom prvej vlny kupónovej privatizácie, ktorá prebiehala vo federatívnom Československu v rokoch 1991 až 1992 a zúčastnilo sa jej viac ako 2,6 mil. obyvateľov Slovenska. Zákon o cenných papieroch ustanovil zaknihovanú podobu cenných papierov, teda tieto cenné papiere nemali podobu materiálnu, ale boli elektronickými záznamami v evidencii SCP SR. Zavedenie zaknihovaných cenných papierov bolo veľmi progresívne a bolo v súlade s trendmi, ktoré boli v Európe.

Kedy začalo SCP SR poskytovať svoje služby?

Prvou úlohou strediska bolo zasielanie výpisov z účtov všetkým účastníkom prvej vlny kupónovej privatizácie, ktorí úspešne „investovali" svoje kupóny a získali tak akcie privatizovaných spoločností. Táto akcia bola veľmi úspešná, ukončená vo veľmi krátkom čase a prebehla prakticky bez reklamácií.

Už v apríli 1993 uzatvorilo SCP SR zmluvu s RM-Systémom Slovakia, a. s., v júni 1993 s Burzou cenných papierov v Bratislave, a. s., a Bratislavskou opčnou burzou, a. s., o elektronickom prístupe do SCP SR. Prvý prevod zaknihovaných cenných papierov sa uskutočnil 6. júla 1993. Týmto dňom začalo SCP SR poskytovať celú škálu svojich služieb a možno povedať, že týmto dňom začal na Slovensku fungovať kapitálový trh.

V júni 1993 sa SCP SR na základe poverenia Ministerstva financií SR stalo národnou číslovacou agentúrou, ktorá začala prideľovať medzinárodné číselné označenie cenných papierov ISIN pre zaknihované cenné papiere, ktoré boli verejne obchodovateľné.

SCP SR pôsobí na Slovensku už desiaty rok. Môžete v krátkosti zhodnotiť jeho činnosť?

SCP SR prešlo v priebehu uplynulých 10 rokov niekoľkými významnými etapami. Keďže poskytovalo svoje služby priamo majiteľom zaknihovaných cenných papierov, ktorých bolo od začiatku 2,6 milióna, zriadilo po celom Slovensku svoje pracoviská, ktoré poskytovali klientom celú škálu služieb v reálnom čase. Služby v reálnom čase poskytovalo SCP SR aj verejným trhom. V januári roku 1996 pripísalo na základe registrácie do druhej vlny kupónovej privatizácie 3,33 mil. obyvateľom na ich majetkové účty dlhopisy Fondu národného majetku SR a tým sa počet klientov SCP SR zvýšil o takmer 700 tisíc.

Od svojho vzniku v roku 1993 SCP SR vykonalo desiatky tisíc služieb pre súdy, daňové úrady, exekútorov, štátny dozor, políciu, správcov konkurznej podstaty a pod. Zároveň pravidelne plnilo svoje informačné povinnosti a zverejňovalo prekročenie limitov zaknihovaných cen-

ných papierov na majetkových účtoch v zmysle zákona.

V priebehu svojej činnosti SCP SR vybudovalo záložné pracovisko, zabezpečilo vykonanie dvoch bezpečnostných auditov a zmenilo charakter výkonu svojich služieb, a to zo zabezpečenia poskytovania služieb dodávateľsky na poskytovanie služieb klientom výlučne vlastnými zamestnancami.

SCP SR sa intenzívne zaujímalo o trendy v oblasti kapitálového trhu, a to predovšetkým v európskych štátoch. Už v roku 1994 sa stalo členom Asociácie národných číslovacích agentúr (ANNA), v roku 1998 sa stalo zakladajúcim členom Asociácie centrálnych depozitárov strednej a východnej Európy (CEECSDA). Aktívne sa zapájalo do činnosti medzinárodných organizácií združujúcich užívateľov informačných technológií a stalo sa aj členom Slovenskej asociácie pre bezpečnosť (SASIB).

Na sklonku roku 2001 bol prijatý nový zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a zmene a doplnení niektorých zákonov. Dokedy je SCP SR povinné zosúladiť svoju činnosť s týmto zákonom?

SCP SR je povinné podľa zákona o cenných papieroch a investičných službách, ktorý schválila Národná rada SR 9. novembra roku 2001, podať Úradu pre finančný trh žiadosť o povolenie na vznik a činnosť centrálneho depozitára, a to najneskôr do 31. decembra tohto roku. Do doby, kým centrálny depozitár zriadený podľa schváleného zákona neudelí členstvo prvému členovi centrálneho depozitára, bude SCP SR pokračovať v činnosti podľa doterajších predpisov. Chceme sa prispôsobiť novým podmienkam hneď, ako to bude možné, aby klienti mohli začať využívať služby centrálneho depozitára čo najskôr. V súčasnosti vrcholia záverečné práce SCP SR na materiáloch, potrebných na podanie žiadosti o udelenie povolenia na vznik a činnosť centrálneho depozitára.

Čo sa v praxi zmení vo fungovaní strediska?

Nový zákon predstavuje z hľadiska fungovania budúceho centrálneho depozitára výrazný pokrok oproti súčasnému stavu, čo sa samozrejme nevyhnutne prejaví nielen v štruktúre služieb, ale aj v novej organizácii jeho činnosti vrátane organizačných a technologických zmien. Centrálny depozitár bude okrem súčasných činností, ktoré vykonáva SCP SR, zabezpečovať aj zúčtovanie a vyrovnanie burzových obchodov s investičnými nástrojmi. Okrem toho bude naďalej viesť register emitentov cenných papierov, poskytovať služby svojim členom, prideľovať ISIN cenným papierom. Bude teda vykonávať činnosti, ktoré predstavujú štandardnú súčasť práce centrálnych depozitárov v okolitých krajinách, ako aj v krajinách EÚ a OECD, čo pre SCP SR vytvorí podmienky na prepojenie, prípadne integráciu slovenského centrálneho depozitára s centrálnymi depozitármi okolitých krajín alebo s depozitármi EÚ.

K výraznej zmene dôjde aj v prípade prístupu klientov k službám centrálneho depozitára. Centrálny depozitár bude poskytovať služby klientom na členskom princípe, pričom členmi centrálneho depozitára budú obchodníci s cennými papiermi, ktorým Úrad pre finančný trh udelil na túto činnosť predchádzajúci súhlas, ale aj Národná banka Slovenska. V praxi to znamená, že centrálny depozitár bude viesť iba evidenciu zmien počtu a druhov cenných papierov na klientských účtoch a zmeny majiteľov cenných papierov budú zabezpečovať priamo členovia centrálneho depozitára, teda obchodníci s cennými papiermi. Výnimku budú tvoriť iba majetkové účty členov centrálneho depozitára a zákonom určených právnických osôb, ktorým bude viesť účty priamo centrálny depozitár.

Zákon tiež určuje nové pravidlá na výkon dohľadu nad centrálnym depozitárom. Regulácia je omnoho prísnejšia ako doposiaľ, avšak s presnými a jasnými pravidlami. Úrad pre finančný trh bude dohliadať nad centrálnym depozitárom na konsolidovanom základe, bude schvaľovať členov predstavenstva a dozornej rady, bude tiež schvaľovať prevádzkový poriadok, ako aj vstup akcionárov do akcionárskej štruktúry centrálneho depozitára.

Zmení sa po transformácii vzťah strediska ku klientom?

Ak SCP SR získa povolenie na vznik a činnosť centrálneho depozitára (o čom nepochybujem), budeme túto spoločnosť budovať vo vzťahu ku klientom na princípe otvorenosti a participácie. Naša obchodná politika bude klientsky orientovaná. Chceme presadzovať takú stratégiu, aby činnosť a služby centrálneho depozitára odzrkadľovali požiadavky klientov. Máme predstavu, že vybudujeme stále odborné orgány centrálneho depozitára, v ktorých by pôsobili predovšetkým zástupcovia klientov, čím chceme vytvoriť podmienky na ich participáciu na tvorbe produktovej politiky centrálneho depozitára.

Budú s transformáciou SCP SR na centrálny depozitár spojené aj mimoriadne náklady? Ak áno, môžete špecifikať, ktorých oblastí sa budú týkať?

Transformácia SCP SR na centrálny depozitár prinesie aj isté náklady, ktoré momentálne kvantifikujeme, s enormným nárastom nákladov však nepočítame, pretože z hľadiska hardvérového vybavenia, z hľadiska kapacity a technického pokroku patrí SCP SR medzi špičkové pracoviská na Slovensku. Dodatočné náklady predpokladáme v oblasti softvéru. Zároveň však dôjde k redukcii nákladov z dôvodu postupného ukončenia činnosti expozitúr SCP SR, ktorých je dnes desať. Ich existencia bude totiž na základe členského prístupu do centrálneho depozitára zbytočná.

Ďakujem za rozhovor.
Alica Polónyiová

70 ROKOV BUDOVY POBOČKY NÁRODNEJ BANKY SLOVENSKA V BANSKEJ BYSTRICI

Ing. Jozef Kreutz
NBS, pobočka Banská Bystrica

Sídlo banskobystrickej pobočky Národnej banky Slovenska v historickom centre mesta bude slúžiť pre potreby finančnej inštitúcie aj v 3. tisícročí. Podmienky na najbližších 20 až 30 rokov vytvorili posledné prestavby budovy v rokoch 1992 až 1995. Pribudlo v nej uschovacie miesto najväčšie na Slovensku, a to v čase formovania sa samostatnej Slovenskej republiky.

Všetky pracoviská sú vybavené najmodernejšou technológiou, automatmi na spracovanie peňazí. V ústredí pobočky a v jej štyroch expozitúrach v Liptovskom Mikuláši, Žiline, Prievidzi a Lučenci pracuje vyše 120 ľudí. Zamestnanci expozitúr plnia najmä úlohy vo vzťahu k štátnemu rozpočtu a čiastočne vykonávajú aj hotovostné operácie. V budúcom roku plánujú vybudovať v žilinskej a lučeneckej expozitúre uschovacie miesta.

Budova pobočky NBS v Banskej Bystrici

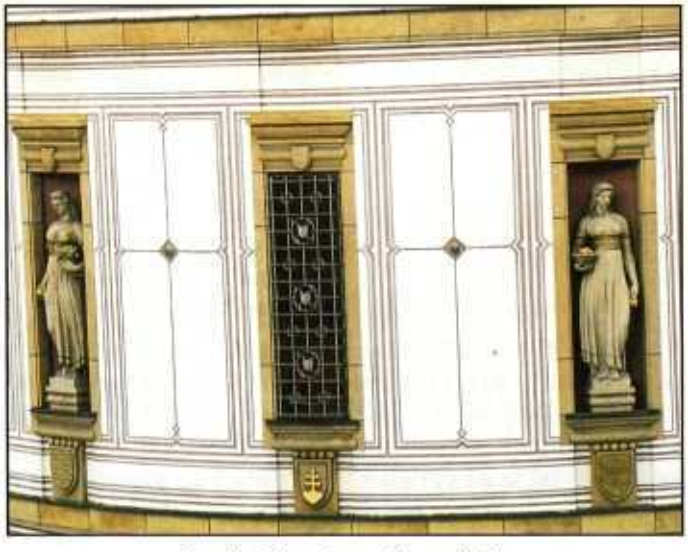

Detail z II. nadzemného podlažia

Budova v Banskej Bystrici bola postavená podľa projektu profesora Ladislava Škřivánka z Prahy. Počas 70 rokov vždy pôsobila v spomínanom objekte len určitá banková zložka, po filiálke NBČS od roku 1939 filiálka Slovenskej národnej banky (SNB).

Významným medzníkom v histórii budovy bolo po vypuknutí SNP pôsobenie ústredia SNB ako centrálnej banky pre povstalecké územie. Súčasne v jej trezoroch umiestnili drahé kovy, ktoré potom odviezli do zahraničia. Po druhej svetovej vojne slúžila budova opäť ako filiálka NBČS až do vzniku Štátnej banky československej (ŠBČS) v roku 1950, ktorá prevzala všetky úlohy po predchádzajúcich bankách.

Banky písali históriu v budove až do roku 1985, keď postavili novú pobočku ŠBČS, preto ju prestavali pre potreby krajskej správy. No vývoj v bankovníctve sa uberal trochu iným smerom a od 1. januára 1990 až do roku 1992 bola v budove znovu pobočka ŠBČS.

Od 1. januára 1993 je to sídlo pobočky Národnej banky Slovenska.

Výstavu 70 rokov budovy pobočky NBS v Banskej Bystrici otvoril 15. augusta 2002 riaditeľ pobočky Ing. Jozef Kreutz.

15. augusta 2002 uplynulo 70 rokov od otvorenia budovy pobočky NBS v Banskej Bystrici. Táto impozantná budova bola postavená ako filiálka Národnej banky československej v rekordne krátkom čase dvoch rokov. Stavbu realizovala Slovensko-česká účastinná stavebná spoločnosť Banská Bystrica podľa projektu prof. Ladislava Skřivánka. Autor projektu čerpal pri tejto budove námety zo severu Talianska, z Toskánska, čo je v našej architektúre ojedinelé a jedinečné.

Iný autor, Ladislav Foltýn, v monografii Slovenská architektúra a česká avantgarda v rokoch 1918 – 1939, pri hodnotení tejto budovy uvádza: „Renesanciu, najmä toskánsky palác považoval Ladislav Skřivánek za východisko pre národnú architektúru. Jej zasnúbil celý život. Celá stavba, nielen jej vzhľad, bola navrhnutá v tomto duchu."

Počas celých 70 rokov budova slúžila výlučne bankovým potrebám.

Významnú úlohu zohrala budova v období Slovenského národného povstania. Do jej trezorov boli predisponované značné zásoby platidiel, nakoľko filiálka v Banskej Bystrici mala najvýhodnejšiu geografickú polohu a najlepšie trezorové vybavenie. Filiálka v Banskej Bystrici sa tak stala ústredím pre povstalecké územie.

Významnou osobnosťou bol prednosta banskobystrickej filiálky Karol Markovič (1897 až 1980), ktorý v roku 1944 vykonával aj funkciu hlavného riaditeľa povstaleckej bankovej centrály. Podieľal sa na presune drahých kovov z Kremnice do Banskej Bystrice, ako aj na presune zásob zlata z Banskej Bystrice do Švajčiarska. I v ďalších rokoch zohrávala budova a jej zamestnanci významnú úlohu. Či to bola menová reforma v roku 1945, v roku 1953 alebo ostatné významné reformy.

Veľké množstvo organizačných zmien si vynútilo časté prestavby a redislokácie jednotlivých pracovísk. To sa odrazilo na zhoršujúcom a neutešenom stave budovy. Poslednou prestavbou budovy z rokov 1992 – 1995 sa však vytvorili skutočne dobré predpoklady na plnenie úloh v najbližších rokoch. Budova bola z hľadiska technického zázemia významne

Spracovanie bankoviek v SNB v roku 1940

Ukážka moderného spracovania bankoviek na poloautomatoch ISS 300 PS.

Ukážka starších bankových pomôcok

zmodernizovaná, bolo dobudované tretie uschovacie miesto. Súčasne sa však zachoval historický charakter budovy, čo je v súlade so zákonom o ochrane pamiatok, nakoľko je budova zapísaná v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok Slovenskej republiky pod číslom 10010.

V exteriéri a interiéri budovy je veľmi veľa mimoriadnych zdobných prvkov a detailov. Na fasáde budovy ihneď upútajú farebné slovenské znaky spolu so štylizovanými nápismi „NBČ". V oblúkovej časti objektu sú vysoké dubové dvere spolu s 1932 nitmi, čo symbolizuje rok ukončenia stavby. Kľučky dverí sú odliate z mosadze v tvare ležiaceho leva. Použité materiály v exteriéri budovy sú prírodné, ušľachtilé s mimoriadnym zmyslom pre detail a kvalitné remeselné stvárnenie.

Zaujímavosťou je, že najmä fasáda budovy sa stala pre autora priestorom na vyjadrenie mnohých myšlienok. Z viacerých citátov vyberiem len jeden:

„Pracovať a šetriť
merať a veriť
milovať a úfať".

V interiéri budovy každého návštevníka upúta tmavočervený mramorový obklad, ktorý je okrem malého zádveria aplikovaný i vo zvýšenom suteréne a v ostatných schodiskových priestoroch. Za moderným turniketom sa nachádza vstupná hala s maľovaným stropom a pásikmi maľovanými stenami.

Členená hala a schodisko je ukončené mramorovou amforou okrovej farby, ktorá takisto symbolizuje bankovú inštitúciu. Trojramenné schodisko je zaujímavé tým, že jednotlivé stupne sú osadené do obvodového múra ako konzola vždy samostatne. Zábradlie je kované s mosadznými erbami. Osvetlenie je zabezpečované mosadznými atypickými svietidlami.

Z ostatných priestorov je zaujímavo a veľmi precízne riešená zasadačka – bývalá banková úradovňa – a kancelária riaditeľa s trámikovým železobetónovým stropom. Udržať takúto budovu v prevádzkyschopnom stave pri súčasnom dodržaní všetkých požiadaviek pamiatkárov robí nemalé starosti. Najmä pri opravách a rekonštrukčných prácach sme museli mať na pamäti predovšetkým jeden cieľ, aby i v treťom tísícročí to bola budova moderná a funkčná pri zachovaní dedičstva našich predkov.

Pri príležitosti 70. výročia otvorenia budovy pobočky NBS v Banskej Bystrici sme pripravili retrospektívnu výstavu, kde sú zachytené mnohé dokumenty, charakterizujúce bohatú a pestrú činnosť za uplynulých 70 rokov, ale aj mnohé prestavby a historické míľniky.

Samotná výstava je situovaná na 8 paneloch a v 4 vitrínach, pričom v spodnej časti každého panelu sú vystavené bankovky, ktoré platili v príslušnom období.

Vo vitrínach okrem mincí a rôznych medailí sú i trojrozmerné predmety, ktoré boli súčasťou bankovej práce – doska na počítanie mincí, špeciálna listová váha, či „ponocenské" hodiny. Osobitným exponátom na výstave je kolkovací stroj z roku 1993, ktorý sa používal pri ostatnom kolkovaní.

V rámci vernisáže výstavy bol odhalený i obraz M. R. Štefánika v zasadačke pobočky, ktorý namaľoval bystrický maliar Viliam Ruttkay – Nedecký v 30. rokoch 20. storočia. Tento obraz bol mnoho rokov, s výnimkou dvoch krátkych období, v depozite pobočky. V rokoch 1997 – 2001 bol obraz zapožičaný veľvyslanectvu SR v Paríži, kde zohral významnú úlohu vo francúzsko – slovenských vzťahoch. Takto sme aspoň trochu splatili dlh nášmu velikánovi, pretože i v predvojnovom období ozdobovala vstupnú halu banskobystrickej pobočky socha M. R. Štefánika.

A čo nás čaká v budúcnosti?

Odpoveď nie je jednoduchá. Už dnes možno povedať, že budova pobočky NBS v Banskej Bystrici je pripravená z hľadiska technického a materiálneho slúžiť potrebám centrálnej banky i najbližších 20 – 30 rokov. Máme moderné technické vybavenie na komplexnú správu zásob, dostatočnú kapacitu uschovacích miest a samozrejme i vysokokvalitný tím zamestnancov, ktorí sú schopní plniť úlohy centrálnej banky i po jej začlenení do európskeho mechanizmu centrálnych bánk.

Foto: Ing. Ján Šperka

PRIAME ZAHRANIČNÉ INVESTÍCIE NA SLOVENSKU

Ing. Adela Hošková, PhD.
Inštitút menových a finančných štúdií NBS

Prílev priamych zahraničných investícií

Oživenie prílevu priamych zahraničných investícií (PZI) pokračovalo aj v roku 2001, najmä objem PZI bol v porovnaní s rokmi 1994 – 1999 podstatne vyšší, a to predovšetkým v dôsledku privatizácie. Oproti roku 2000 neboli však také lukratívne práve privatizované organizácie, ale i tak objem prílevu PZI 57 342 mil. Sk je ojedinelý. Vzhľadom na uskutočnenú a pripravovanú privatizáciu v roku 2002 sa dá predpokladať, že tento pozitívny trend bude ešte pokračovať.

Tab. 1 Vývoj prílevu PZI* v mil. Sk

Rok	Stav k 1. 1.	Netto zmena	Kurzové rozdiely	Stav k 31. 12.	Stav k 31. 12. v %**
1996	34 345	11 334	467	46 146	–
1997	51 159	7 220	–272	58 107	125,9
1998	58 107	18 582	1 879	78 568	134,2
1999	78 568	16 689	781	96 038	123,1
2000	96 038	99 561	–19 447	176 152	183,4
2001	176 152	57 342	–7 155	226 339	128,5

Prameň: NBS
1996 – zmena metodiky – zaradenie CZK medzi konvertibilné meny
1997 – zmena metodiky – zaradenie kapitálu aj v Sk
(v roku 1993 – 1996 iba kapitál v zahraničnej mene)
* PZI – majetková účasť, označenie v tomto zmysle platí pre celý materiál
** 100 % je vždy predchádzajúci rok

S prehlbujúcou sa privatizáciou sa zároveň posilňuje aj forma vstupu PZI prostredníctvom akcií, ktorá sa výraznejšie začala aplikovať až minulý rok, t. j. po liberalizácii podmienok vstupu PZI na Slovensko. V okolitých porovnateľných krajinách výška prílevu PZI do krajiny dosahuje ako stav okolo 50 % už niekoľko rokov.

V roku 2001 sa významnejšie zmenila štruktúra odvetví prílevu PZI na Slovensko. Najčastejšie smerovali do peňažníctva, čo je dôsledok privatizácie významných slovenských bánk. Zaznamenali sme tiež zníženie podielu vstupu PZI do priemyslu, kde je vstup minimálny a pred-

Graf 1 Objem vstupu priamych zahraničných investícií

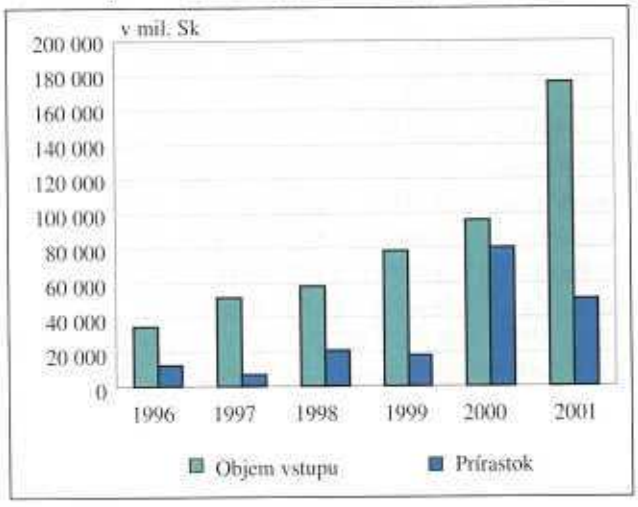

Tab. 2 Členenie PZI podľa odvetvového smerovania – stav k 31. 12. 2001

Odvetvie	Rok 1999		Rok 2000		Rok 2001	
	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%
Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	188	0,2	188	0,1	187	0,1
Ťažba nerastných surovín	1 042	1,1	1 881	1,1	1 668	0,7
Priemyselná výroba	47 629	49,6	93 498	53,1	97 378	43,0
Výroba a rozvod elektriny a plynu	426	0,4	435	0,2	383	0,2
Stavebníctvo	1 788	1,9	2 060	1,2	1 440	0,6
Veľkoobchod a maloobchod	17 642	18,4	20 369	11,6	25 481	11,3
Hotely a reštaurácie	1 236	1,3	1 302	0,7	1 562	0,7
Doprava, skladovanie a spoje	3 199	3,3	29 725	16,9	31 536	13,9
Peňažníctvo a poisťovníctvo	17 860	18,6	21 106	12,0	59 326	26,2
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné služby	4 485	4,7	4 967	2,8	6 587	2,9
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	18	0,0	68	0,0	78	0,0
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	525	0,5	545	0,3	642	0,3
Exteritoriálne organizácie a združenia	–	–	8	0,0	71	0,0
Spolu	96 038	100,0	176 152	100,0	226 339	100,0

Prameň: NBS

Graf 2 Členenie PZI podľa odvetvového smerovania – stav k 31. 12. 2001

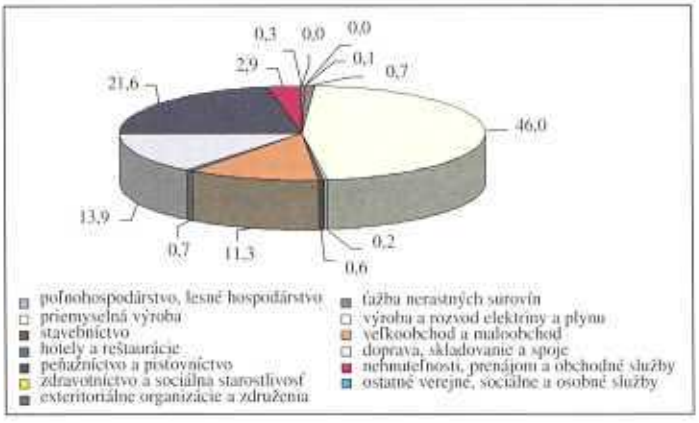

Tab. 3 Členenie PZI podľa krajín v mil. Sk

Krajina	Rok 1999		Rok 2000		Rok 2001	
	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%
Nemecko	21 498	22,4	50 380	28,6	51 577	22,8
Rakúsko	16 924	17,6	25 476	14,5	39 704	17,5
Holandsko	13 566	14,1	42 897	24,4	47 278	20,9
USA	11 672	12,2	12 145	6,9	13 687	6,0
Česká republika	8 086	8,4	10 192	5,8	11 223	5,0
Veľká Británia	7 943	8,3	5 624	3,2	8 746	3,9
Francúzsko	4 061	4,2	5 664	3,2	4 684	2,1
Taliansko	1 730	1,8	2 707	1,5	24 241	10,7
Belgicko	1 467	1,5	2 715	1,5	5 199	2,3
Maďarsko	1 373	1,4	8 616	4,9	8 821	3,9
Ostatné krajiny	7 718	8,0	9 736	5,5	11 179	4,9
Spolu	96 038	100,0	176 152	100,0	226 339	100,0

Tab. 4 Členenie PZI podľa krajov – stav k 31. 12. 2001

Kraj	Rok 1999		Rok 2000		Rok 2001	
	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%
Bratislavský kraj	57 082	59,4	98 532	55,9	143 121	63,2
Trnavský kraj	8 539	8,9	9 654	5,5	9 794	4,3
Trenčiansky kraj	6 473	6,7	6 769	3,8	6 946	3,1
Nitriansky kraj	3 645	3,8	4 503	2,6	6 601	2,9
Žilinský kraj	3 392	3,5	8 515	4,8	9 863	4,4
Banskobystrický kraj	4 759	5,0	5 343	3,0	7 568	3,3
Prešovský kraj	4 233	4,4	5 504	3,1	5 413	2,4
Košický kraj	7 915	8,2	37 332	21,2	37 033	16,4
Spolu	96 038	100,0	176 152	100,0	226 339	100,0

Prameň: NBS

stavuje pokles o 10 percentuálnych bodov. Vlastné položky sa v uvedených rokoch viac-menej pohybujú v rámci malých odchýlok.

Štruktúra prílevu PZI na Slovensko podľa krajín pôvodu sa hlavne za posledné dva roky pomerne vyrovnáva. Na prvých troch miestach sa už dlhodobejšie udržuje Nemecko, Rakúsko a Holandsko. Z ďalších krajín sa významnejšie aktivizovalo Taliansko, ostatné krajiny sa viac-menej udržujú na rovnakej úrovni.

Čo sa týka smerovania prílevu PZI do jednotlivých krajov Slovenska, jednoznačne najvyšší objem PZI smeruje do Bratislavského kraja, a to najmä v dôsledku privatizácie veľkých bánk. Očakáva sa, že takýto trend sa zachová i v roku 2002, keďže bude pokračovať privatizácia SPP a tiež privatizácia ďalších peňažných ústavov. Štruktúra v ostatných krajoch na Slovensku je pomerne vyrovnaná.

Odlev priamych zahraničných investícií zo Slovenska

Odlev PZI zo Slovenska vykazuje iba mierny nárast, čo je odrazom nedostatku disponibilných zdrojov tuzemských podnikov.

Štruktúra odlevu PZI zo Slovenska má postupne zlepšujúcu sa úroveň. Čoraz vyšší objem smeruje do výroby či servisných služieb, čo je pozitívny vývoj.

Svoju zahraničnú činnosť vyvíjajú jednak čisto slovenské podniky, z ktorých už niektoré vyvážajú aj komodity do svojich dcérskych organizácií. Okrem toho

Tab. 5 Odlev PZI zo Slovenska k 31. 12. 2001 v mil. Sk

Rok	Stav k 1. 1.	Netto zmena	Kurzové rozdiely	Stav k 31. 12.	Stavk k 31. 12. v %**
1996	3 285	1 801	30	5 11	–
1997	5 116	3 170	–817	7 469	146,0
1998	7 469	4 876	1 644	13 989	187,3
1999	13 989	–16 371	15 183	12 801	91,5
2000	12 801	1 074	1 304	15 179	118,6
2001	15 179	3 147	506	18 832	124,1

Prameň: NBS
1996 – zmena metodiky – zaradenie CZK medzi konvertibilné meny
1997 – zmena metodiky – zaradenie kapitálu aj v Sk
* 100 % je vždy predchádzajúci rok

Graf 3 Objem odlevu PZI

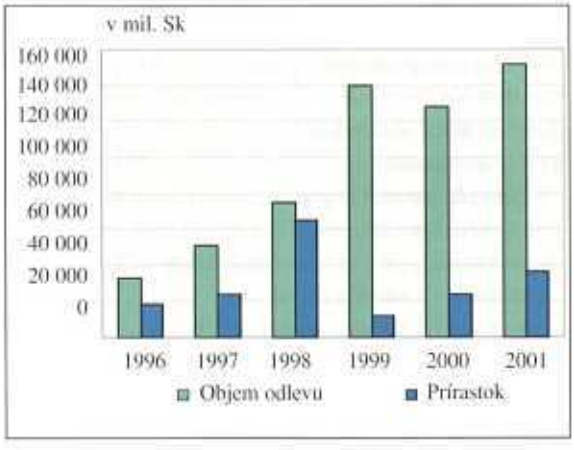

Tab. 6 Členenie odlevu PZI podľa odvetvového smerovania – stav k 31. 12. 2001

Odvetvie	Rok 1999		Rok 2000		Rok 2001	
	mil. Sk	%	mil. Sk	%	mil. Sk	%
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hosp.	166	1,3	19	0,1	60	0,3
Rybolov	–	–	4	0,0	0	0,0
Ťažba nerastných surovín	995	7,8	1 138	7,5	1 171	6,2
Priemyselná výroba	3 767	29,4	4 776	31,5	7 430	39,5
Výroba a rozvod elektriny a plynu	1 640	12,8	1 489	9,8	1 587	8,4
Stavebníctvo	44	0,3	577	3,8	452	2,4
Veľkoobchod a maloobchod	1 212	9,5	1 357	8,9	867	4,6
Hotely a reštaurácie	8	0,1	0	0,0	2	0,0
Doprava, skladovanie a spoje	163	1,3	163	1,1	163	0,9
Peňažníctvo a poisťovníctvo	4 201	32,8	4 671	30,8	3 992	21,2
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné služby	430	3,4	824	5,4	2 701	14,3
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	22	0,2	25	0,2	24	0,1
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	153	1,2	136	0,9	383	2,0
Spolu	12 801	100,0	15 179	100,0	18 832	100,0

Tab. 7 Rating z marca 2001

Krajina	Celkové poradie	Politické riziko	Výkonnosť ekonomiky	Zadlženosť	Úverový rating	Prístup k medzinárodným financiám	Spolu
Max. počet bodov	–	25	25	20	10	20	100,00
Maďarsko	32	18,45	11,76	18,95	6,67	16,26	72,07
Slovinsko	33	17,72	13,73	19,73	7,71	12,94	71,83
Česko	41	17,58	10,78	19,43	6,46	9,96	64,20
Poľsko	45	17,50	10,97	19,26	6,25	9,42	63,40
Slovensko	53	13,73	9,88	19,29	4,38	9,63	56,90

Prameň: Euromoney, marec 2001.

Tab. 8 Rating z marca 2002

Krajina	Celkové poradie	Politické riziko	Výkonnosť ekonomiky	Zadlženosť	Úverový rating	Prístup k medzinárodným financiám	Spolu
Max. počet bodov	–	25	25	20	10	20	100,00
Slovinsko	33	16,81	12,38	19,36	6,88	18,30	73,82
Maďarsko	36	18,41	10,73	17,62	6,67	16,74	70,17
Česko	37	18,41	10,13	18,49	5,83	15,62	68,48
Poľsko	41	17,10	9,74	18,15	5,63	15,19	65,81
Slovensko	46	15,56	8,74	20,00	4,17	14,07	62,54

Prameň: Euromoney, marec 2002.

vyvážajú do zahraničia aj spoločné podniky, ktoré si tiež hľadajú záchytné body na potenciálnych zahraničných trhoch.

Medzinárodné ratingové hodnotenie Slovenska

Najnovšie výsledky ratingu časopisu Euromoney vyznievajú pre Slovensko pozitívne. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa Slovensko v celkovom hodnotení posunulo o sedem bodov. Okrem Slovinska, ktoré si udržalo rovnakú pozíciu, si zlepšilo svoju pozíciu Česko a Poľsko, obe krajiny o 4 body. Na druhej strane Maďarsko prekvapivo kleslo o 4 body.

Politické riziko, ktoré sa definuje ako riziko nezaplatenia za poskytnuté tovary a služby, pôžičky, dividendy alebo zabránenie repatriácii kapitálu, čo spolu predstavuje nedostatočnú dôveryhodnosť obchodných partnerov v krajine sa mierne zlepšuje u všetkých sledovaných krajín, najviac však v prípade Slovenska o 1,83 bodu. Tým sme sa už podstatnejšie priblížili k našim susedom v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, keď sme zaznamenávali presne opačný trend.

Ukazovateľ výkonnosti hospodárstva zohľadňuje ekonomický rast, menovú stabilitu, vývoj bežného účtu platobnej bilancie, verejných financií a mieru nezamestnanosti. V rámci tohto indikátora zaznamenávame mierny pokles u všetkých sledovaných krajín približne o 0,5 – 1 bod.

V rámci zadlženosti dosiahnutá úroveň odráža hodnotenie krajiny vo vzťahu dlhovej služby k exportu, bilancie bežného účtu k HDP a zahraničného dlhu k HDP, ako aj stav reštrukturalizácie zahraničného dlhu krajiny. Tu Slovensko dosiahlo najvyšší počet bodov, t. j. 20, čo znamená prvé miesto v rámci sledovaných krajín.

Úverový rating, ktorý tu predstavuje priemer hodnotenia krajiny agentúrami Mody's, Standard & Poor's a IBCA, z hľadiska vývoja vykazuje okrem Slovinska a Poľska mierny pokles.

Prístup k medzinárodným financiám odráža možnosť rýchleho prístupu krajiny na medzinárodné kapitálové trhy. U všetkých krajín okrem Maďarska vykazuje výrazný niekoľkobodový posun vpred.

ZÁKON O KOLEKTÍVNOM INVESTOVANÍ

Peter Goceliak
Asociácia správcovských spoločností

Základný legislatívny rámec podnikania správcovských spoločností tvorí zákon č. 385/1999 Z. z. o kolektívnom investovaní v znení neskorších predpisov.

Tento zákon upravuje:

a) kolektívne investovanie,

b) činnosť správcovskej spoločnosti a depozitára,

c) ochranu investorov,

d) dohľad.

Kolektívnym investovaním sa rozumie zhromažďovanie peňažných prostriedkov od verejnosti na základe verejnej výzvy podľa tohto zákona, s cieľom investovať takto zhromaždené peňažné prostriedky do majetku vymedzeného zákonom. Kolektívnym investovaním je aj správa majetku nadobudnutého investovaním takto zhromaždených peňažných prostriedkov a výkon nútenej správy tohto majetku. Zhromažďovanie peňažných prostriedkov od verejnosti znamená ich získanie od viacerých ako desiatich fyzických osôb na základe verejnej výzvy. Verejnou výzvou sa rozumie akékoľvek oznámenie, ponuka alebo odporúčanie na zhromažďovanie peňažných prostriedkov uskutočnené právnickou osobou alebo fyzickou osobou vo svoj prospech alebo v prospech tretej osoby akýmikoľvek prostriedkami zverejnenia voči neurčitému okruhu vopred neurčených osôb. Kolektívne investovanie možno vykonávať len na základe povolenia orgánu dohľadu, ktorým je Úrad pre finančný trh (ÚFT) a v súlade s pravidlami obmedzenia a rozloženia rizika podľa zákona.

Správcovská spoločnosť

Správcovská spoločnosť je právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je zhromažďovať peňažné prostriedky od verejnosti na základe verejnej výzvy na účel ich investovania do majetku vymedzeného zákonom a z takto zhromaždeného majetku vytvárať a spravovať podielové fondy a vykonávať nútenú správu podielových fondov. Správcovská spoločnosť nesmie vykonávať inú činnosť, ako je činnosť podľa zákona o kolektívnom investovaní. Správcovská spoločnosť môže mať iba právnu formu akciovej spoločnosti a nesmie zmeniť predmet svojej činnosti ani svoju právnu formu.

Na vznik a činnosť správcovskej spoločnosti, na jej zlúčenie alebo splynutie, alebo na jej zrušenie s likvidáciou je potrebné povolenie orgánu dohľadu.

Žiadosť o povolenie na vznik a činnosť správcovskej spoločnosti podáva zakladateľ. V tejto žiadosti je povinný uviesť okrem iného aj mená, trvalý pobyt a rodné čísla fyzických osôb navrhovaných do funkcií členov predstavenstva, členov dozornej rady, prokuristov, údaje o ich odbornej spôsobilosti, bezúhonnosti a údaje o ich ekonomickom a personálnom prepojení. Dôležitou súčasťou žiadosti je tiež preukázanie vecných, personálnych a organizačných predpokladov na činnosť správcovskej spoločnosti.

Povolenie na vznik a činnosť správcovskej spoločnosti sa udeľuje na neurčitý čas. Ak o to žiadateľ v žiadosti požiada, možno ho udeliť aj na čas určitý. Povolenie sa nesmie previesť na inú osobu ani na právneho nástupcu správcovskej spoločnosti a nesmie byť predmetom výkonu rozhodnutia.

Stanovy správcovskej spoločnosti a ich zmeny schvaľuje orgán dohľadu, inak nie sú právne účinné. Valné zhromaždenie správcovskej spoločnosti môže prijímať rozhodnutia o voľbe alebo o vymenovaní nových členov predstavenstva alebo dozornej rady len po predchádzajúcom súhlase orgánu dohľadu. Orgán dohľadu súhlas neudelí, ak dospeje k záveru, že navrhované osoby nie sú osoby vhodné na činnosť správcovskej spoločnosti, najmä z hľadiska nežiaduceho personálneho či ekonomického prepojenia, stretu záujmov, alebo že na výkon funkcie člena predstavenstva, dozornej rady alebo prokuristu nemajú potrebnú prax alebo vzdelanie.

Správcovská spoločnosť môže vydávať len zaknihované akcie na meno. Základné imanie správcovskej spoločnosti musí byť najmenej 50 mil. Sk a musí byť splatené v plnom rozsahu už pred podaním žiadosti o povolenie na jej vznik a činnosť.

Najmenej 40 % majetku správcovskej spoločnosti musia tvoriť vysoko likvidné aktíva v podobe cenných papierov prijatých na obchodovanie na kótovanom trhu burzy cenných papierov, cenné papiere vydané štátom alebo so zárukou štátu a peňažné prostriedky na bežnom a termínovanom účte v banke. Správcovská spoločnosť nesmie zo svojho majetku poskytovať úvery ani pôžičky a ani ním ručiť za záväzky iných osôb. Majetok správcovskej spoločnosti nesmie byť predmetom zmluvy o tichom spoločenstve. Pri nakladaní so svojím majetkom nesmie správcovská spoločnosť uprednostňovať svoje záujmy pred záujmami investorov. Majetok správcovskej spoločnosti sa musí účtovať a evidovať oddelene od majetku v podielových fondoch. Správcovská spoločnosť je povinná otvoriť si bežný účet, a to len u svojho depozitára. Na nakladanie so svojím majetkom tvoreným tuzemskými zaknihovanými cennými papiermi evidovanými v registri emitentov v centrálnom depozitári si musí správcovská spoločnosť zriadiť a používať len jeden osobitný účet majiteľa cenných papierov.

Za správu majetku v podielovom fonde si môže správcovská spoločnosť účtovať odplatu. Odplata správcovskej spoločnosti za jeden rok správy podielového fondu určená v štatúte podielového fondu však nesmie presiahnuť 4 % priemernej ročnej čistej hodnoty majetku v otvorenom podielovom fonde alebo 3 % priemernej ročnej čistej hodnoty majetku v uzavretom podielovom fonde.

Správcovská spoločnosť je zodpovedná podielnikom, ktorých majetok v podielovom fonde spravuje, za všetky škody vzniknuté v dôsledku neplnenia alebo nedostatočného plnenia svojich povinností vyplývajúcich zo zákona alebo zo štatútu podielového fondu.

Správcovská spoločnosť môže skončiť svoju činnosť len spôsobmi ustanovenými zákonom.

Správcovskú spoločnosť možno zrušiť bez likvidácie len zlúčením s inou správcovskou spoločnosťou alebo splynutím správcovských spoločností na základe povolenia orgánu dohľadu, pričom zápis o zrušení správcovskej spoločnosti bez likvidácie sa smie v registri vykonať až po nadobudnutí právoplatnosti povolenia orgánu dohľadu na prevod správy podielových fondov na správcovskú spoločnosť, s ktorou sa zlučujú, alebo ktorá vznikne splynutím.

V žiadosti správcovskej spoločnosti o zrušenie s likvidáciou na základe rozhodnutia valného zhromaždenia je správcovská spoločnosť povinná dať návrh na vymenovanie likvidátora a návrh na určenie jeho odmeny. Nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia orgánu dohľadu o odňatí povolenia na vznik a činnosť so zrušením správcovskej spoločnosti s likvidáciou sa správcovská spoločnosť zrušuje s likvidáciou.

Ak orgán dohľadu rozhodne o zrušení správcovskej spoločnosti s likvidáciou, odníme jej povolenie na vznik a činnosť a práva a povinnosti zrušenej správcovskej spoločnosti vo vzťahu k podielovým fondom prechádzajú na depozitára. Depozitár je povinný do jedného mesiaca od prevzatia povinností správcovskej spoločnosti navrhnúť orgánu dohľadu prevod správy týchto podielových fondov na inú správcovskú spoločnosť alebo navrhnúť orgánu dohľadu uzavretie hospodárenia v podielových fondoch. Orgán dohľadu rozhodne o prevode správy podielových fondov na inú správcovskú spoločnosť alebo o uzavretí hospodárenia v podielových fondoch, pričom nie je viazaný návrhom depozitára. Depozitár po právoplatnom rozhodnutí o uzavretí hospodárenia v podielových fondoch:

a) vykoná mimoriadnu účtovnú závierku,

b) predá majetok v podielovom fonde,

c) zabezpečí splatenie pohľadávok v prospech majetku v podielovom fonde,

d) vyrovná všetky záväzky z hospodárenia s majetkom v podielovom fonde,

e) vyplatí podielnikom ich podiel na majetku v podielovom fonde,

f) skončí hospodárenie s majetkom v podielovom fonde.

Výmaz správcovskej spoločnosti v likvidácii z registra nemožno vykonať pred úplným vysporiadaním podielnikov alebo pred nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia orgánu dohľadu o prevode správy podielových fondov na inú správcovskú spoločnosť.

Dňom vyhlásenia konkurzu na majetok správcovskej spoločnosti povolenie na výkon činnosti správcovskej spoločnosti zaniká. Súčasťou konkurznej podstaty správcovskej spoločnosti nie je majetok v podielovom fonde.

Depozitár

Majetok v podielovom fonde a majetok správcovskej spoločnosti tvorený cennými papiermi a peňažnými prostriedkami sa musí zveriť depozitárovi. Depozitárom správcovskej spoločnosti a podielového fondu môže byť len banka alebo pobočka zahraničnej banky so sídlom v Slovenskej republike, ktorá má povolenie na poskytovanie investičných služieb v zmysle osobitného zákona a nie je v nútenej správe.

Depozitár koná samostatne a výlučne v záujme podielnikov podielových fondov. Vykonáva činnosť na základe písomnej zmluvy na výkon činnosti so správcovskou spoločnosťou a podľa rozhodnutia orgánu dohľadu vykonáva činnosť núteného správcu podľa zákona. Správcovská spoločnosť môže mať súčasne len jedného depozitára. V zmluve na výkon činnosti depozitára musia byť činnosti depozitára dohodnuté najmenej v rozsahu ustanovenom zákonom.

Depozitár je povinný viesť pre správcovskú spoločnosť bežný účet v určitej mene a pre každý správcovskou spoločnosťou spravovaný podielový fond po jednom bežnom účte v určitej mene. Depozitár nesmie viesť pre každý správcovskou spoločnosťou spravovaný podielový fond viac ako jeden bežný účet v určitej mene. Týmto bežným účtom musia prechádzať všetky platby, výplaty a prevody peňažných prostriedkov, ktoré sú majetkom správcovskej spoločnosti a majetkom v podielovom fonde. Bežným účtom vedeným u depozitára musia prechádzať aj peňažné prostriedky ukladané na vkladové účty v iných bankách. Akékoľvek úhrady alebo prevody z bežného účtu vykonáva depozitár len na pokyn správcovskej spoločnosti. Iná banka než depozitár nesmie viesť bežný účet správcovskej spoločnosti a podielového fondu bez súhlasu jej depozitára. Správcovská spoločnosť si môže v inej banke otvoriť len vkladové účty, a to len so súhlasom svojho depozitára. Prevod peňažných prostriedkov z vkladového účtu na iný vkladový účet vykoná banka na pokyn správcovskej spoločnosti po predložení súhlasu depozitára.

Ak sú súčasťou majetku v podielovom fonde alebo majetkom správcovskej spoločnosti listinné cenné papiere, musia sa uschovať u depozitára. Ak v prípade zahraničných listinných cenných papierov nemožno zabezpečiť úschovu u depozitára, musia sa listinné cenné papiere uschovať u subjektu, ktorý určí depozitár. Za takto uschované cenné papiere však depozitár zodpovedá, akoby boli uschované uňho. S cennými papiermi správcovská spoločnosť nakladá len prostredníctvom pokynov svojmu depozitárovi alebo so súhlasom svojho depozitára. Zmluvy o úvere alebo zmluvy

o pôžičke v prospech majetku v podielovom fonde môže správcovská spoločnosť uzavrieť len po predchádzajúcom súhlase svojho depozitára.

Depozitár je pri výkone svojej činnosti povinný kontrolovať:

a) správnosť určenia hodnoty aktív obstarávaných do majetku v podielovom fonde a správcovskej spoločnosti alebo predávaných z majetku v podielovom fonde a správcovskej spoločnosti v súlade so zákonom,

b) dodržiavanie pravidiel obmedzenia a rozloženia rizika,

c) dodržanie postupu pri vydávaní a predkladaní podielových listov na vyplatenie, ktoré vykonáva správcovská spoločnosť v súlade so zákonom a so štatútom podielového fondu,

d) výpočet a úhradu odplaty správcovskej spoločnosti za správu podielového fondu,

e) súlad použitia výnosov podielového fondu so zákonom, so štatútom a s predajným prospektom podielového fondu.

Depozitár uskutočňuje činnosti ustanovené zákonom alebo dohodnuté v zmluve o vykonávaní činnosti depozitára na základe pokynov správcovskej spoločnosti, ak nie sú v rozpore so zákonom alebo so štatútom podielového fondu. Tieto pokyny sa musia zaznamenať v písomnej forme, uložiť u depozitára a musia sa poskytnúť orgánu dohľadu na jeho požiadanie. Depozitár pritom plní len tie pokyny správcovskej spoločnosti, ktoré sú v súlade so zákonom a so štatútom podielového fondu. Ak pokyn správcovskej spoločnosti depozitárovi odporuje zákonu alebo štatútu podielového fondu, depozitár ho nevykoná a upozorní na to správcovskú spoločnosť. Ak by správcovská spoločnosť aj napriek upozorneniu trvala na vykonaní takéhoto pokynu, depozitár ho nevykoná a oznámi túto skutočnosť orgánu dohľadu. Depozitár má však okrem toho aj ďalšie informačné povinnosti. Je povinný bezodkladne písomne informovať orgán dohľadu o splnení alebo nesplnení podmienky zhromaždenia minimálnej výšky majetku v podielovom fonde, o porušeniach ustanovení zákona o spôsobe nakladania s majetkom v podielovom fonde, je povinný na písomné požiadanie bezodkladne poskytnúť informácie o podielovom fonde a o správcovskej spoločnosti, získané pri výkone činnosti depozitára, a to orgánu dohľadu, službe kriminálnej polície a službe finančnej polície. Ak depozitár pri výkone svojej činnosti zistí, že správcovská spoločnosť porušila zákon o kolektívnom investovaní alebo štatút podielového fondu, ktorý spravuje, bezodkladne informuje o tejto skutočnosti orgán dohľadu a túto správcovskú spoločnosť.

Depozitár zodpovedá správcovskej spoločnosti za škody spôsobené porušením povinností vyplývajúcich z tohto zákona a zo zmluvy na výkon činnosti depozitára pri výkone svojej činnosti, a to aj po jej skončení. Zodpovednosť depozitára za škody spôsobené nesplnením povinností vyplývajúcich z tohto zákona a zo zmluvy na výkon činnosti depozitára nie je ovplyvnená skutočnosťou, že depozitár zveril plnenie týchto povinností tretej osobe.

Podielový fond

Podielový fond nemá právnu subjektivitu a majetok v podielovom fonde nie je súčasťou majetku správcovskej spoločnosti. Majetok v podielovom fonde tvoria cenné papiere, peňažné prostriedky a iné majetkové hodnoty, ktoré sú v spoločnom vlwastníctve investorov a ktorých vlastnícke práva sú reprezentované podielovými listami. Správcovská spoločnosť vedie za každý podielový fond oddelené samostatné účtovníctvo a zostavuje účtovnú závierku, ktorú musí overiť audítor.

Otvorený podielový fond

Otvorený podielový fond je podielový fond, ktorého podielnik je oprávnený predložiť na vyplatenie ním vlastnený podielový list tohto podielového fondu správcovskej spoločnosti, ktorá tento podielový fond spravuje. Otvorený podielový fond vytvára správcovská spoločnosť vydávaním podielových listov v súlade so štatútom otvoreného podielového fondu a na základe povolenia orgánu dohľadu na vytvorenie otvoreného podielového fondu, ak už vytvorenie otvoreného podielového fondu nebolo uvedené v povolení orgánu dohľadu vydanom na vznik a činnosť správcovskej spoločnosti. Súčasťou povolenia je rozhodnutie o schválení štatútu otvoreného podielového fondu a povolenie na vydanie podielových listov. Štatút sa pritom posudzuje najmä z hľadiska dostatočnej ochrany podielnikov.

Peňažné prostriedky získané vydávaním podielových listov a majetok za ne nadobudnutý sú spoločným majetkom podielnikov. Každý podielnik môže uplatňovať svoje práva voči správcovskej spoločnosti samostatne.

Súčasťou označenia otvoreného podielového fondu musí byť aj obchodné meno správcovskej spoločnosti a označenie otvoreného podielového fondu s uvedením slov "otvorený podielový fond" alebo skratky "o. p. f.". Toto označenie a ani označenie s ním zameniteľné v slovenskom jazyku alebo v cudzom jazyku nesmie na svoje označenie alebo na popis svojej činnosti používať žiadna iná fyzická ani právnická osoba.

Minimálna výška čistej hodnoty majetku v otvorenom podielovom fonde je 50 mil. Sk. Ak správcovská spoločnosť do šiestich mesiacov odo dňa začiatku vydávania podielových listov zhromaždí vydávaním podielových listov menej ako 50 mil. Sk, povolenie na vytvorenie otvoreného podielového fondu zaniká a správcovská spoločnosť je povinná vyplatiť podielnikom ich podiel na majetku.

Uzavretý podielový fond

Uzavretým podielovým fondom je taký podielový fond, ktorého podielnik nie je oprávnený predložiť na vyplatenie ním vlastnený podielový list tohto uzavretého podielového fondu správcovskej spoločnosti, ktorá tento podielový fond spravuje. Správcovská spoločnosť, ktorá uzavretý podielový fond spravuje, nie je povinná zabezpečiť podielnikovi vy-

platenie predloženého podielového listu. Uzavretý podielový fond vytvára správcovská spoločnosť vydávaním podielových listov na základe povolenia orgánu dohľadu na vytvorenie uzavretého podielového fondu. Súčasťou označenia uzavretého podielového fondu musí byť aj obchodné meno správcovskej spoločnosti a označenie uzavretého podielového fondu s uvedením slov "uzavretý podielový fond" alebo skratky "u. p. f.". Toto označenie a ani označenie s ním zameniteľné v slovenskom jazyku alebo v cudzom jazyku nesmie na svoje označenie alebo na popis svojej činnosti používať iná fyzická alebo právnická osoba.

Správcovská spoločnosť môže vydávať podielové listy uzavretého podielového fondu počas najviac dvoch rokov odo dňa začatia vydávania podielových listov. Správcovská spoločnosť je povinná bezodkladne vykonať nevyhnutné opatrenia, aby podielové listy uzavretého podielového fondu boli prijaté na trh burzy cenných papierov.

Peňažné prostriedky získané vydávaním podielových listov a majetok za ne nadobudnutý sú spoločným majetkom podielnikov. Každý podielnik môže uplatňovať svoje práva voči správcovskej spoločnosti samostatne.

Minimálna výška čistej hodnoty majetku v uzavretom podielovom fonde je 50 mil. Sk. Ak správcovská spoločnosť do šiestich mesiacov odo dňa začiatku vydávania podielových listov zhromaždí vydávaním podielových listov menej ako 50 mil. Sk, povolenie na vytvorenie podielového fondu zaniká a správcovská spoločnosť je povinná vyplatiť podielnikom ich podiel na majetku.

Uzavretý podielový fond môže byť vytvorený len na čas určitý, ktorý nesmie byť dlhší ako desať rokov. Ak pred uplynutím doby, na ktorú bol uzavretý podielový fond vytvorený správcovská spoločnosť nepožiada o premenu na otvorený podielový fond, povolenie na jeho vytvorenie zaniká a správcovská spoločnosť je povinná uzavretý podielový fond primerane postupom podľa zákona zrušiť.

Uzavretý podielový fond sa nesmie zlúčiť, splynúť ani rozdeliť.

Špeciálny podielový fond

Špeciálny podielový fond je osobitný podielový fond, ktorý môže mať najviac desiatich podielnikov (do 1. 1. 2003 iba právnické osoby). Podielnik špeciálneho podielového fondu má právo predložiť podielový list na vyplatenie. Správcovská spoločnosť musí v súlade so štatútom a po dohode s podielnikmi zabezpečiť, aby sa podielové listy mohli previesť na iného podielnika iba so súhlasom správcovskej spoločnosti.

Špeciálny podielový fond vytvára správcovská spoločnosť vydávaním podielových listov na základe povolenia orgánu dohľadu na vytvorenie špeciálneho podielového fondu. Špeciálny podielový fond sa môže vytvoriť len na čas určitý, a to najdlhšie na desať rokov. Na písomnú žiadosť správcovskej spoločnosti a všetkých podielnikov špeciálneho podielového fondu môže orgán dohľadu povoliť predĺženie tejto lehoty.

Súčasťou označenia špeciálneho podielového fondu musí byť aj obchodné meno správcovskej spoločnosti a označenie špeciálneho podielového fondu s uvedením slov "špeciálny podielový fond" alebo skratky "š. p. f.". Toto označenie a ani označenie s ním zameniteľné v slovenskom jazyku alebo v cudzom jazyku nesmie na svoje označenie alebo na popis svojej činnosti používať iná fyzická alebo právnická osoba. Označenie špeciálneho podielového fondu nesmie byť zameniteľné s označením iného špeciálneho podielového fondu.

Minimálna čistá hodnota majetku v špeciálnom podielovom fonde je 50 mil. Sk. Správcovská spoločnosť v štatúte určí podrobnosti na uplatnenie práva predložiť podielový list na vyplatenie. V štatúte možno určiť, že správcovská spoločnosť môže pozastaviť vyplácanie predložených podielových listov. Toto pozastavenie a jeho dôvod však musí bezodkladne oznámiť orgánu dohľadu a dať na vedomie podielnikom. Orgán dohľadu môže rozhodnutie správcovskej spoločnosti o pozastavení práva predložiť podielové listy na vyplatenie zrušiť, ak zistí, že pozastavenie je v rozpore so záujmami podielnikov, inak rozhodnutie správcovskej spoločnosti potvrdí. Počas pozastavenia práva predložiť podielové listy na vyplatenie nesmie správcovská spoločnosť vydávať podielové listy.

Štatút a predajný prospekt podielového fondu

Každý podielový fond musí mať svoj štatút a predajný prospekt. Pravidlá na prijímanie štatútu podielového fondu určuje zákon, pravidlá na jeho zmeny určuje zákon a samotný štatút. Pravidlá na prijímanie a zmeny predajného prospektu určuje štatút. So štatútom a predajným prospektom fondu musí mať investor možnosť oboznámiť sa ešte pred vydaním podielových listov. Štatút fondu a jeho zmeny schvaľuje orgán dohľadu, inak tento štatút alebo jeho zmeny nie sú právne účinné. Zmena skutočností uvedených v štatúte podielového fondu si nevyžaduje súhlas orgánu dohľadu, ak k nej došlo na základe právoplatného rozhodnutia orgánu dohľadu, ktorým boli tieto zmeny povolené alebo nariadené. Správcovská spoločnosť je povinná najmenej polročne, ak štatút podielového fondu neurčuje kratšiu lehotu, aktualizovať údaje v predajnom prospekte a podielnikovi ho v aktuálnom znení na požiadanie poskytnúť.

Správcovská spoločnosť zodpovedá za správnosť a úplnosť údajov uvedených v predajnom prospekte. Ak v predajnom prospekte uvedie nepravdivé alebo neúplné informácie, podielnik má právo predložiť svoj podielový list správcovskej spoločnosti na vyplatenie bez ohľadu na to, či bol podielnik oboznámený s predajným prospektom. Toto právo si podielnik môže uplatniť do jedného roka odo dňa vydania podielového listu. Správcovská spoločnosť je povinná vyplatiť podielnikovi predajnú cenu v čase vydania podielového listu. Rozdiel medzi predajnou cenou v čase vydania podielového listu a aktuálnou cenou podielového listu v deň vrátenia podielového listu hradí správcovská spoločnosť z vlastného majetku.

Pokračovanie v č. 10/2002

WILLIAM F. SHARPE

doc. Ing. Veronika Piovarčiová, CSc.
Národohospodárska fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave

Fungovanie moderných trhových ekonomík v dnešnej dobe je nemysliteľné bez finančných trhov. Ich vplyv na vývoj základných makroekonomických veličín ako napríklad ekonomický rast, zamestnanosť a saldo platobnej bilancie je čoraz významnejší. Prostredníctvom týchto trhov sa uskutočňuje transfer úspor z rôznych sektorov ekonomiky do firiem, ktoré ich premieňajú na investície do budov, zariadení, moderných technológií. Finančné trhy sú teda významným indikátorom a akcelerátorom rozvoja ekonomiky.

Teória finančných trhov je relatívne mladou teóriou. Priekopníkom v tejto oblasti Harrymu M. Markowitzovi, Wiliamovi F. Sharpemu a Mertonovi Millerovi, ktorí položili svojím výskumom základy v oblasti Ekonómie financií, udelila švédska Kráľovská akadémia vied cenu za ekonómiu na pamiatku Alfréda Nobela pre rok 1990.

William F. Sharpe sa narodil 16. júna 1934 v Bostone, Massachusetts. Stredoškolské vzdelanie absolvoval na vynikajúcich verejných školách v Riverside v Kalifornii. V roku 1951 sa zapísal na Univerzitu of California v Berkeley na štúdim medicíny a prírodných vied. Po roku však zistil, že jeho záujmy sú niekde inde, preto prešiel na Univerzitu of California v Los Angeles, kde si za hlavný predmet vzal vedenie podniku, účtovníctvo a ekonómiu. V roku 1955 získal v odbore ekonómia titul bakalára a v roku 1956 akademický titul Master.

Sharpeho budúcu kariéru ovplyvnili najmä dvaja profesori UCLA. V prvom rade to bol profesor ekonómie Armen Alchian, vplyvom ktorého mu učarovala mikroekonomická teória. Učil svojich študentov všetko spochybňovať, sústrediť sa na hlavné problémy a odhliadať od nepodstatných, najmä však dokázať dokonale obhajovať svoje vlastné myšlienky.

Profesor financií Fred Weston – u ktorého Sharpe pracoval ako výskumný asistent – ho zoznámil nielen s prácou Harryho Markowitza, ktorá v tom čase predstavovala začiatok revolúcie v oblasti financií, ale odporučil mu aj konzultovať s Markowitzom tému dizertačnej práce, ktorá znela: „Analýza portfólia založená na zjednodušenom modeli vzťahov medzi cennými papiermi". Dizertáciu obhájil v roku 1961 a získal titul PhD. Zároveň sa presťahoval do Seatlu a začal vyučovať financie, mikroekonómiu, štatistiku, operačný výskum a náuku o počítačoch na škole podnikania pri Washingtonskej univerzite, kde pôsobil až do roku 1968.

V dizertačnej práci sa Sharpe zaoberal najmä pozitívnou teóriou chovania sa trhu cenných papierov. Záverečná kapitola obsahovala výsledky podobné tým, ktoré sa dnes označujú ako vzťah priamky trhu cenných papierov, avšak v obmedzených podmienkach jednofaktorového modelu.

V roku 1963 publikoval v Management Science článok zhrňujúci normatívne závery svojej dizertácie a neskôr ho rozšíril o zovšeobecnenie teórie rovnováhy obsiahnutej v záverečnej kapitole svojej dizertácie. Tento článok predstavoval čo do svojho názvu, ako i obsahu základ toho, čo bolo neskôr nazvané model tvorby ceny kapitálového aktíva (Capital Asset Pricing Model CAPM).

V roku 1968 prešiel W. Sharpe na Univerzitu of California v Irvine, kde sa mal zúčastniť nie príliš vydareného pokusu o vytvorenie školy spoločenských vied s kvantitatívnym a interdisciplinárnym zameraním. Preto v roku 1970 odišiel na Stanford University Graduate School of Business. V tom čase dokončil aj knihu Portfolio Theory and Capital Markets, ktorá bola zhrnutím jeho doterajšieho výskumu zameraného najmä na problémy spojené s rovnováhou na kapitálových trhoch a na dôsledky pre investorov pri voľbe portfólia.

V roku 1973 bol W. F. Sharpe menovaný profesorom financií na Stanford University. Svoj výskum rozšíril o úlohu investičnej politiky fondov, ktorá bola zameraná na plnenie záväzkov spojených s vyplácaním penzijných dávok. V tom čase napísal svoju prvú učebnicu Investments, ktorá vyšla v roku 1978. Bola zhrnutím inštitucionálnej, teoretickej a empirickej problematiky v oblasti investovania na finančných trhoch a jej vydanie sa stretlo so značným úspechom. Postupne vyšlo už štvrté vydanie, ktorého spoluautorom je Gordon Alexander. Práca na tejto učebnici priviedla Sharpeho k rozšíreniu pôvodnej teórií a k vykonaniu novej empirickej analýzy. Výsledkom bolo vytvorenie binomálneho procesu tvorby cien opcií, ktorý poskytuje praktickú metódu pre hodnotenie nástrojov s komplexnými vloženými opciami a je dnes široko používaná. Vyvinul tiež jednoduchú, ale účinnú metódu – algoritmus analýzy portfólia.

W. F. Sharpe sa okrem teoretického výskumu venoval aj praktickému využitiu poznatkov ekonómie financií. Počas celej svoje výskumnej činnosti spolupracoval s radou organizácií v oblasti investovania. Bol členom správnych rád mnohých investičných spoločností a fondov. Pracoval ako konzultant pre Merril Lynch, Pierce, Fenner and Smith, a Wells Fargo Investment Advisors. V roku 1980 bol zvolený za prezidenta americkej finančnej spoločnosti. Zameriaval sa najmä na decentralizované riadenie investícií, ale pokračoval aj v práci na problémoch týkajúcich sa investičnej politiky penzijných spoločností, skúmal proces tvorby výnosov na americkom trhu akcií, ako aj alokáciu finančných prostriedkov investorov medzi hlavné skupiny aktív. Aby sprístupnil tieto svoje poznatky širšej verejnosti pripravil pod názvom Asset Allocation Tools program, optimalizujúci software a databázy.

V roku 1983 sa podieľal W. Sharpe na programe medzinárodného riadenia investícií, ktorý bol ponúkaný Ženevským International Management Institute, neskôr London Graduate School of Business ako aj Nomura School to Advenced Management. Jeho cieľom bolo oboznámiť odborníkov z domácej ale i zahraničnej investičnej praxe s najnovšími výsledkami v ekonomickej teórii financií.

V roku 1986 založil Sharpe-Russel Research, firmu, ktorej cieľom bol výskum a tvorba postupov, ktoré mali napomáhať penzijným spoločnostiam a nadáciám pri voľbe alokácie aktív a poskytovaní konzultačných služieb.

V roku 1989 sa stal emeritným profesorom financií na Stanford University a sústredil sa najmä na výskum a konzultačnú činnosť pre svoju firmu William F. Sharpe Associates.

W. F. Sharpe je držiteľom množstva ocenení za vynikajúci prínos v oblasti výučby i výskumu ekonomie financií. V roku 1990 mu bola udelená Nobelova cena za ekonómiu za vytvorenie modelu tvorby cien kapitálového aktíva.

V roku 1986 sa oženil. Jeho manželka Kathryn je maliarka a správkyňa William F. Sharpe Associates. Sharpe má dve deti – dcéru Deborah a syna Jonathana. Obľubuje jazdu na plachetnici, operu a zápasy v americkom futbale a basketbale.

Prínos W. Sharpeho do ekonomickej vedy

Prínos W. Sharpeho do ekonomickej vedy je veľmi významný a možno ho zaradiť do oblasti mikroekonomickej teórie kapitálového trhu. Ako sám hovorí, pohybuje sa v svete pozitívnej ekonómie, čo mu umožnilo vytvoriť popisný model stanovenia cien kapitálových aktív.

Markowitzova teória voľby portfólia je založená na tom, že ceny cenných papierov sú dané a za tohto predpokladu určuje postup, ako sa bude chovať optimalizujúci investor. Preto ďalším potrebným analytickým krokom bolo vysvetliť, ako sú určované ceny rôznych aktív. Odpoveď – na prvý pohľad veľmi jednoduchá – dopytom a ponukou cenných papierov – si však vyžaduje určiť, čím je určený dopyt a ponuka cenných papierov. Preto sa Sharpe zameral na určenie ekonomickej rovnováhy prostredníctvom cenového mechanizmu na kapitálovom trhu. Vychádzajúc z elementárnych poznatkov mikroekonómie platí, že aktuálne trhové ceny každého cenného papiera musia byť na takej úrovni, keď sa počet každého požadovaného cenného papiera rovná počtu ponúkaného cenného papiera. Z tohto dôvodu rozhodujúcu úlohu v jeho modeli má skúmanie trhového portfólia. Z veľkého množstva faktorov, ktoré determinujú dopyt a ponuku na kapitálovom trhu je to podľa Sharpeho najmä rovnovážny vzťah medzi rizikom a výnosnosťou. K tomuto záveru dospel práve prostredníctvom modelu známeho pod názvom:

Cenový model kapitálových aktív (Capital Asset Pricing Model – CAPM)

CAPM ako každý iný model je založený na určitých zjednodušujúcich predpokladoch:

- investori ohodnocujú svoje portfólio podľa očakávanej výnosnosti a smerodajnej odchýlky v horizonte jedného obdobia,
- majú averziu k riziku,
- existuje bezriziková sadzba, pri ktorej môže investor požičiavať alebo si vypožičiavať peniaze, ktorá je pre všetkých investorov rovnaká,
- dane a transakčné náklady sú zanedbateľné,
- informácie sú voľne a okamžite dostupné všetkým investorom,
- investori majú homogénne očakávania, to znamená, že majú rovnaké postoje pokiaľ ide o očakávané výnosnosti, smerodajné odchýlky a kovariancie cenných papierov.

Z uvedených predpokladov je zrejmé, že ide o model predpokladajúci, že trhy s cennými papiermi sú dokonale konkurenčné. Tieto predpoklady umožnili Sharpemu preskúmať, čo sa stane s cenami cenných papierov, keď budú všetci investovať podobným spôsobom a odvodiť tak podstatu výsledného rovnovážneho vzťahu medzi rizikom a výnosnosťou každého cenného papiera.

Veľmi významnou vlastnosťou CAPM je tzv. separačný teorém, ktorý znie: optimálna kombinácia rizikových cenných papierov môže byť stanovená bez akýchkoľvek znalostí investorových postojov k riziku a výnosnosti. Separačný teorém sa opiera o vlastnosť lineárnej efektívnej množiny, ktorá spôsobuje, že všetky portfólia umiestnené na lineárnej efektívnej množine pozostávajú z kombinácie jedného portfólia tvoreného iba rizikovými aktívami buď s bezrizikovým investovaním alebo bezrizikovým požičiavaním. Z toho vyplýva, že riziková časť každého investorského portfólia je nezávislá na postojoch investora k výnosnosti a riziku.

Ďalšou dôležitou vlastnosťou CAPM opierajúcou sa o separačný teorém je, že v rovnovážnom bode musí mať každý cenný papier nenulový podiel na skladbe portfólia. Ak by sa totiž neinvestovalo do tých cenných papierov, ktorých podiel v portfóliu je nula, znamenalo by to, že ceny cenných papierov s nulovým podielom by museli poklesnúť, a tým by dochádzalo k nárastu očakávanej výnosnosti až dovtedy, pokiaľ by im nebola priradená nenulová proporcia. Keď sa zastaví vyrovnávanie cien, trh sa dostane do rovnovážneho stavu, pričom platí, že:

- každý investor bude chcieť vlastniť určité množstvo každého rizikového cenného papiera,
- aktuálne trhové ceny každého cenného papiera budú na úrovni, keď počet akcií každého požadovaného cenného papiera sa vyrovná počtu ponúkaných akcií,
- bezriziková sadzba bude na úrovni, keď celkové množstvo požičaných peňazí sa rovná vypožičanému množstvu.

Výsledkom budú pomery portfólia, ktoré sú známe ako trhové portfólio. Trhové portfólio (M) má v CAPM kľúčovú úlohu a Sharpe ho definuje takto: je to portfólio, ktoré je tvorené investíciami do všetkých cenných papierov v takom pomere, že proporcia investovaná do jednotlivého cenného papiera zodpovedá jeho relatívnej trhovej hodnote. Relatívna trhová hodnota cenného papiera sa rovná agregovanej trhovej hodnote cenného papiera delenej sumou agregovaných trhových hodnôt všetkých cenných papierov.

Efektívna množina je tvorená investíciou do trhového portfólia spojenou s požadovaným množstvom bezrizikových pôžičiek alebo výpožičiek. Pomocou CAPM je možné určiť vzťah medzi rizikom a výnosnosťou efektívnych portfólií.

Graf efektívnych portfólií je určený priamkou tvorenou rôznymi kombináciami rizika a výnosnosti získanými kombinovaním trhového portfólia s bezrizikovými pôžičkami alebo výpožičkami. Táto lineárna efektívna množina CAPM je známa ako priamka kapitálového trhu (CML):

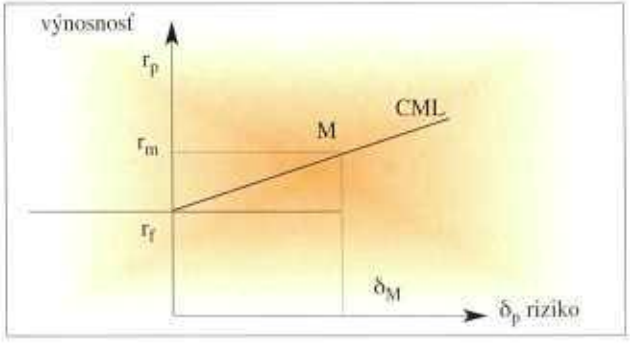

Bod M reprezentuje trhové portfólio, r_f predstavuje bezrizikovú úrokovú mieru a r_p a δ_p označujú očakávanú hodnotu a smerodajnú odchýlku efektívneho portfólia. Graf efektívnych porfólií je priamka začínajúca v r_f a prechádzajúca M. Všetky portfólia, ktoré by používali iné než trhové portfólio a bezrizikové pôžičky a výpožičky by ležali pod CML. Smernica CML sa rovná rozdielu medzi očakávanou výnosnosťou trhového portfólia a očakávanou výnosnosťou bezrizikového cenného papiera $r_m - r_f$ deleného rozdielom ich rizík. Preto priamka charakterizujúca CML má tvar: $r_p = r_f + \delta_p [(r_m - r_f)/\delta_m]$

Rovnováhu na kapitálovom trhu môžeme charakterizovať dvoma kľúčovými hodnotami. Prvá sa rovná úseku na zvislej osi CML (t. j. bezrizikovej sadzbe), a je často nazývaná ako odmena za čakanie. Druhá hodnota je určená smernicou CML a často sa označuje ako odmena za jednotku rizika. Preto je v podstate kapitálový trh miesto, kde sa s ohľadom na čas a riziko obchoduje za ceny určené ponukou a dopytom. Keďže CML reprezentuje rovnovážny vzťah medzi očakávanou výnosnosťou a smerodajnou odchýlkou efektívnych portfólií, jednotlivé cenné papiere budú vždy zobrazené pod touto priamkou, pretože jednotlivý cenných papier držaný samostatne nie je efektívnymi portfóliom.

V CAPM sa každý investor zaujíma o smerodajnú odchýlku svojho trhového portfólia, pretože tá ovplyvní veľkosť jeho investícií. Príspevok každého cenného papiera k smerodajnej odchýlke trhového portfólia závisí na veľkosti jeho kovariancie s trhovým portfóliom. Kovariancia cenného papiera s trhovým portfóliom – δ_{im} je teda podstatnou mierou rizika cenného papiera, to znamená, že cenné papiere s vyššími hodnotami δ_{im} budú z hľadiska investorov považované za cenné papiere prispievajúce k celkovému riziku trhového portfólia väčšou mierou, avšak nemali by byť považované za riskantnejšie, než cenné papiere s menšími smerodajnými odchýlkami. Vyplýva to z toho, že cenné papiere s vyššími hodnotami δ_{im} budú musieť poskytovať úmerne väčšiu očakávanú výnosnosť, aby boli investori na ich kúpe zainteresovaní. V opačnom prípade by boli tieto cenné papiere vypúšťané z trhového portfólia, čo by však viedlo k zvýšeniu očakávanej výnosnosti trhového portfólia vzhľadom k smerodajnej odchýlke. Ceny cenných papierov by teda neboli v rovnováhe. Preto presný tvar rovnovážneho vzťahu medzi rizikom a výnosnosťou je daný týmto vzťahom: $r_i = r_f + [(r_m - r_f)/\delta^2_m]\, \delta_{im}$

Tento vzťah medzi kovarianciou a očakávanou výnosnosťou je známy ako priamka trhu cenných papierov (SML), ktorú tiež možno vyjadriť v tvare: $r_i = r_f + (r_m - r_f)\beta_i$, kde koeficient β_i je definovaný ako $\beta_i = \delta_{im}/\delta_m^2$.

Beta faktor – β_i cenného papiera i je alternatívny spôsob ako vyjadriť kovariančné riziko cenného papiera. Jednou z vlastností beta je, že beta portfólia je váženým priemerom beta jednotlivých cenných papierov tvoriacich toto portfólio, pričom príslušnými váhami sú proporcie investované do jednotlivých cenných papierov. Preto je faktor beta podstatnou mierou rizika cenného papiera. To znamená, že beta portfólia sa vypočíta podľa vzťahu: $\beta_p = \Sigma_i^N{=}_1 X_i\beta_i$.

Rovnovážny vzťah vyjadrený pomocou SML vychádza z vplyvu investorských úprav držby cenných papierov na ceny. Ak je daná množina cien cenných papierov, investori vypočítajú očakávané výnosnosti a kovariancie, a potom stanovia svoje optimálne portfólio. Ak sa počet cenných papierov, ktoré sú kolektívne požadované líši od počtu cenných papierov, ktoré sú ponúkané, vznikne tlak na zvýšenie alebo zníženie ich cien. Investori budú prehodnocovať svoju držbu cenných papierov až dovtedy, pokiaľ sa nedosiahne konzistencia medzi požadovaným a ponúkaným množstvom. Jednotlivé cenné papiere sú ohodnocované podľa toho, ako prispievajú k smerodajnej odchýlke trhového portfólia, pričom tento príspevok môže byť meraný pomocou faktora beta. Takto sú podľa CAPM stanovované ceny cenných papierov.

Najznámejšie práce W. F. Sharpeho

Prínos prác W. F. Sharpeho je o to cennejší, že sa vždy zamýšľal aj nad praktickým využitím teórie financií a z tohto dôvodu publikoval množstvo článkov v rôznych finančných časopisoch. Ich vymenovanie by zabralo niekoľko strán. Preto uvádzame iba najdôležitejšie súhrnné práce:

- The Economics of Computers (1969)
- Portfolio Theory and Capital Markets (1970)
- Introduction to Managerial Economics 1973)
- The capital asset pricing model: A multi-beta interpretation (1977)
- Investments (1978)
- Asset Allocation Tools (1985)
- An algorithm for portfolio improvement (1987)
- Fundamentals of Investments (1989)

JÚLIUS PÁZMAN (1907 – 1982)

Ekonóm a pedagóg Július Pázman sa narodil 7. septembra 1907 v Hodruši, dnes okres Žarnovica. V roku 1917 začal študovať na evanjelickom lýceu v Banskej Štiavnici a stredoškolské štúdiá ukončil roku 1925 na reálnom gymnáziu v tom istom meste. V štúdiu pokračoval na Vysokej školy obchodnej v Prahe, ktorú ukončil štátnou skúškou zo súkromnej ekonomiky a národného hospodárstva a stal sa komerčným inžinierom. Do októbra 1929 pôsobil na tejto škole ako pomocný asistent. Od jesene roku 1931 až do konca leta roku 1933 si dopĺňal vzdelanie najprv na parížskych školách, kde sa venoval štúdiu francúzštiny, matematiky, psychológie a súčasne získal diplom na odbornej škole pre bankových úradníkov, neskôr sa zdokonaľoval v anglickom jazyku v Londýne. Odtiaľ sa vrátil späť do Paríža, kde popri štúdiu pôsobil aj ako predseda spolku československých študentov.

Po návrate na Slovensko požiadal o miesto v študijnom oddelení Národnej banky československej (NBČS). Miesto v tomto oddelení síce nezískal, ale 1. februára 1934 nastúpil ako úradnícky ašpirant do Hlavného ústavu NBČS v Prahe. O pár dní neskôr, zrejme vďaka svojmu vzdelaniu i jazykovým schopnostiam bol pridelený do devízového oddelenia a 1. júla 1935 menovaný definitívnym úradníkom. V januári 1936 ho preložili do filiálky v Tepliciach. Po trištvrte roku sa vrátil späť do centrály na devízové oddelenie, a keďže už v tom čase absolvoval všetky odbory povoľovacej agendy, začal viesť referát úhrad za tovar do voľnej cudziny. Od roku 1938 pracoval ako samostatný referent v oddelení pre platobný styk s cudzinou. Tak ako pre viacerých Slovákov pôsobiacich v NBČS, aj pre neho bol rok 1939 rokom veľkej zmeny, v prvom rade v pracovnej oblasti. Na tretí deň po etablovaní Slovenského štátu požiadal riaditeľ NBČS Martin Kollár na základe príkazu slovenskej vlády o preloženie revidenta Ing. Júliusa Pázmana do Bratislavy.

Pázman zúročil skúsenosti získané v Prahe a v krátkom čase vytvoril devízový odbor Slovenskej národnej banky (SNB). Koncom apríla prevzal z rúk guvernéra Imricha Karvaša poverenie na riadenie tohto odboru a 25. augusta 1939 sa stal jeho riaditeľom. Pod priamym vedením guvernéra Karvaša a viceguvernéra Jozefa Fundárka bol aj s riaditeľom úverového odboru Jozefom Trnovcom zainteresovaný na realizovaní takej úverovej a devízovej politiky SNB, ktorej cieľom bolo zmiernenie nemeckého ekonomického a finančného tlaku na Slovensko. Jeho odbor vypracovával a uskutočňoval rôzne opatrenia zamerané na zníženie obchodného obratu s Nemeckou ríšou a naopak uprednostňoval slovenský export do neutrálnych krajín, resp. krajín obchodujúcich vo voľných devízach. Je pravda, že tieto pre Nemcov nevýhodné opatrenia boli po určitom čase na nátlak nemeckej strany zrušené, ale vedenie devízového odboru vždy hľadalo nové riešenia, ktorými by aspoň čiastočne redukovalo pre Slovensko nevýhodnú vzájomnú slovensko-nemeckú obchodnú bilanciu.

Pázman sa popri výkone náročnej funkcie riaditeľa banky venoval aj pedagogickej činnosti. Od roku 1940 prednášal účtovníctvo na Vysokej škole obchodnej v Bratislave a neskôr tu pôsobil ako člen profesorského zboru i skúšobnej komisie.

Po skončení vojny bol rovnako ako všetci zamestnanci SNB preverovaný. Nebol mu priznaný titul riaditeľa SNB II. triedy, ktorý získal už v apríli 1942, ale zostal v službách Národnej banky ako odborník na devízovú oblasť. V lete roku 1945 začal pracovať na úlohách súvisiacich s jednotnou úpravou pomerov v obidvoch dovtedy oddelených častiach štátu, a to predovšetkým pri obnove československej meny. V tom čase sa aktívne zúčastňoval na menových rokovaniach a v tejto súvislosti bol vymenovaný za člena koordinačného výboru pri NBČS pre zjednotenie cenovej a mzdovej politiky. Ako reprezentant NBČS od začiatku roka 1946 pôsobil ako zástupca predsedu kuratória Fondu pre vyrovnanie devízových obchodov a zástupca československého guvernéra Medzinárodnej banky pre rekonštrukciu a rozvoj. V marci 1946 sa z poverenia vlády zúčastnil ako predstaviteľ Československej republiky na konferencii o Medzinárodnom menovom fonde a Medzinárodnej banke pre rekonštrukciu a rozvoj. Tým sa prakticky zakončilo jeho dvanásťročné pôsobenie v centrálnej banke, pretože 1. júla 1946 nastúpil na jednoročnú neplatenú dovolenku a najbližšie mesiace sa venoval prednášaniu na Vysokej škole obchodnej. Neskôr ho s účinnosťou od tohto dňa prezident republiky vymenoval za riadneho profesora na tejto škole. Jednoročnú dovolenku si predĺžil o ďalší polrok, ale to sa už zaoberal myšlienkou úplného odchodu z banky. Postupne sa vzdal funkcií, do ktorých bol delegovaný ako zástupca NBČS. V decembri 1947 ho ešte vláda menovala do predsedníctva Likvidačného fondu menového, avšak vzhľadom na skutočnosť, že 31. decembra 1947 rozviazal s Národnou bankou služobný pomer, bol koncom apríla 1948 z tejto funkcie odvolaný. Nasledujúcich dvadsaťpäť rokov, teda až do roku 1972 pôsobil na Ekonomickej univerzite v Bratislave (pôvodne Vysokej škole obchodnej), pričom v rokoch 1948 – 1949 vykonával aj funkciu rektora.

Napriek tomu, že Pázman nepatril k tej skupine Slovákov, ktorí do služieb NBČS vstupovali hneď na začiatku jej vzniku, teda nemal možnosť získať skúsenosti a tým i patričný služobný postup, dosiahol za krátke obdobie piatich rokov ako 32-ročný post riaditeľa Národnej banky. Nepochybne mu k tomu pomohla štátoprávna zmena, keďže v NBČS v tom čase takéto miesto Slovák v podstate získať ani nemohol. To však nijako neznižuje Pázmanove odborné znalosti a schopnosti, čo napokon potvrdzuje aj fakt, že jeho bohaté praktické skúsenosti odborníka na devízovú oblasť využila po vojne nielen NBČS a vláda Československej republiky, ale aj mnohí poslucháči Ekonomickej univerzity.

Mgr. Miloš Mazúr, archív NBS

MENOVÁ TEÓRIA A POLITIKA

Irena Hlavatá, druhé vydanie, vydavateľstvo: Financie a bankovníctvo, Bratislava, 2002, 282 strán

Slovenskú odbornú literatúru o menovom riadení obohacuje druhé vydanie publikácie Menová teória a politika, ktorá komplexne zachytáva problematiku monetárneho riadenia národného hospodárstva a menovej politiky štátu.

Druhé vydanie publikácie Menová teória a politika prof. Ing. Ireny Hlavatej, PhD., vzniklo, slovami autorky, ako reakcia na tendencie ekonomickej globalizácie a postupného prepájania slovenského hospodárstva so svetovou ekonomikou, najmä v súvislosti s európskou hospodárskou a menovou integráciou. Tieto trendy priniesli nové pohľady a otázky na vonkajšie menové vzťahy a spojenia, ktoré sa autorka pokúsila nastoliť a rozobrať.

Publikácia sa zaoberá základnými teoretickými otázkami monetárneho riadenia hospodárstva, nástrojmi na jeho aplikáciu do menovej politiky štátu a vzájomnými väzbami medzi menovou, fiškálnou, zahraničnoekonomickou a dôchodkovou politikou. Osobitná pozornosť je venovaná problematike transformujúcich sa ekonomík a menovej politike v rámci Európskej menovej únie. Autorka rozčlenila prácu do deviatich tematických celkov, ktoré na seba postupne nadväzujú a po prečítaní ktorých získa čitateľ ucelený prehľad o tejto náročnej, ale dôležitej súčasti národohospodárskeho riadenia štátu.

Prvá kapitola je venovaná peniazom, mene a menovým teóriám. Popisuje postupný vznik a vývoj peňazí, zaoberá sa dôvodmi a potrebami využívania peňazí v jednotlivých vývojových etapách hospodárstva a vysvetľuje hlavné úlohy a funkcie peňazí v ekonomike. Kapitola je doplnená popisom hlavných úloh štátu pri realizácii peňažných funkcií a približuje hlavné peňažné teórie a teórie úroku.

Z pohľadu ekonomickej rovnováhy v národnom hospodárstve možno charakterizovať globálnu peňažnú rovnováhu ako situáciu, keď ponuka tovarov a služieb dokáže v plnom rozsahu uspokojiť kúpy schopný dopyt za predpokladu stabilnej úrovne cien. Zložitou problematikou peňažnej rovnováhy sa zaoberá druhá kapitola publikácie. Autorka sa zameriava predovšetkým na veecný obsah podmienok rovnováhy, na vplyvy jednotlivých peňažných a nepeňažných činiteľov, vplyvy rôznych druhov výdavkov a pôsobenie výšky úrokovej miery.

Problematike narušovania peňažnej rovnováhy je venovaná tretia kapitola. Určenie agregátnej cenovej hladiny a inflácie ako miery narušenia rovnováhy, dôsledky inflácie, vzťah inflácie a miery nezamestnanosti z pohľadu rôznych ekonomických prúdov a historický vývoj teoretických názorov na túto problematiku, to sú hlavné časti tejto kapitoly. Významné miesto je však venované i modernej teórii inflácie, rôznym metódam protiinflačnej politiky a cieľovaniu inflácie, ktoré najmä v poslednom období predstavuje účinný rámec menovej politiky centrálnch bánk viacerých ekonomicky vyspelých krajín.

Menovej politike je venovaná štvrtá kapitola, ktorá pojednáva o jej postavení v rámci národohospodárskej politiky, rozoberá menové ciele a ich vzájomné väzby a opisuje priame a nepriame nástroje menovej pollitiky. Teoretický výklad je doplnený analýzou cieľov a medzicieľov menových politík centrálnych bánk niektorých transformujúcich sa krajín. Samostatná časť tejto kapitoly je venovaná menovému programu a stratégiám menovej politiky centrálnych bánk. Taktiež predstavuje vývoj a súčasné kritériá tvorby menového programu Národnej banky Slovenska.

V poslenom desaťročí sa v ekonomike do popredia dostáva teória racionálnych očakávaní a jej význam pre menovú politiku. Táto problematika je rozobratá v piatej kapitole. Autorka analyzuje nielen myšlienky a vývoj tejto teórie, ale aj jej praktický význam na dosahovanie cieľov menovej a hospodárskej politiky.

Regulovanie ponuky peňazí a peňažnej zásoby je považované za najdôležitejšiu oblasť pôsobenia emisných bánk pri uskutočňovaní ich menovej politiky ako súčasti celkovej národohospodárskej politiky. Šiesta kapitola je zameraná na agregáty peňažnej zásoby, mechanizmy jej tvorby a pohybu, vplývajúce faktory, funkcie emisnej banky v mechanizme peňažnej zásoby a vplyv monetárnej bázy na ponuku peňazí. Táto časť je tiež venovaná peňažnej zásobe v Slovenskej repulike a iných transformujúcich sa ekonomikách.

Vonkajšia rovnováha sa prejavuje predovšetkým stabilnými devízovými kurzami a vyrovnanou platobnou bilancou. Tieto ukazovatele sú hlavnou náplňou siedmej kapitoly.

Dôležité otázky koordinácie menovej a rozpočtovej politiky sú predmetom ôsmej kapitoly, kde je veľká časť venovaná dlhovej politike ako nástroju riadenia hospodárstva, čo je príznačné najmä pre hospodárehie transformujúcich sa krajín. Samostatná časť sa zaoberá i analýzou vnútorného a vonkajšieho zadlženia Slovenskej republiky a manažmentu jej štátneho dlhu.

Záverečná deviata kapitola sa venuje už spomínanej problematike menovej politiky v rámci Európskej menovej únie. Časť kapitoly je venovaná analýze transformácie a integrácie krajín východnej a strednej Európy do Európskej únie.

Publikácia Menová teória a politika má značne široký záber, zároveň predstavuje ucelený pohľad na zložitú problematiku monetárneho riadenia. Autorka ponúka komplexný a užitočný zdroj informácií, ktorý možno odporučiť nielen odbornej verejnosti, ale aj všetkým študentom ekonómie. Najmä komplexnosť spracovania širokej problematiky a nastoľovanie vysoko aktuálnych otázok vonkajších menových vzťahov sú nesporným prínosom pre všetkých čitateľov zaujímajúcich sa o predmetnú problematiku.

Ing. Roman Feranec

ADRESÁR BÁNK A POBOČIEK ZAHRANIČNÝCH BÁNK V SR K 31. 7. 2002

Názov	Adresa	Vedúci predstaviteľ banky	Funkcia	Telefón	Fax
CENTRÁLNA BANKA					
Národná banka Slovenska	Imricha Karvaša 1 813 25 Bratislava	Ing. Marián Jusko, CSc.	guvernér	02/5787 1111	02/5787 1100

KOMERČNÉ BANKY

Por. číslo	Názov	Adresa	Vedúci predstaviteľ banky	Funkcia	Telefón	Fax
1.	Banka Slovakia, a. s.	J. Kráľa 1 974 01 Banská Bystrica	Doc. Ing. Alena Longauerová, CSc.	prezidentka	048/ 4317 305	048/ 4132 222
2.	Citibank (Slovakia), a. s.	Viedenská cesta 5 851 01 Bratislava	Tirad Mahmoud	generálny riaditeľ	02/ 6827 8224	02/ 6827 8211
3.	CREDIT LYONNAIS BANK SLOVAKIA, a. s.	Klemensova 2/A 811 09 Bratislava	Jean-Michel Giovannetti	generálny riaditeľ	02/ 5926 2111	02/ 5926 2248
4.	ČSOB stavebná sporiteľňa, a. s.	Radlinského 10 813 23 Bratislava	Ing. Dušan Paulík	predseda predstavenstva	02/ 5988 7115	02/ 5988 7210
5.	HVB Bank Slovakia, a. s.	Mostová 6 811 02 Bratislava	Dr. Christian Suppanz	predseda predstavenstva	02/ 5969 1111	02/ 5969 9406
6.	ISTROBANKA, a. s.	Laurinská 1 811 01 Bratislava	Mag. Voler Pichler	predseda predstavenstva	02/ 5939 7111	02/ 5443 1744
7.	Komerční banka Bratislava, a. s.	Medená 6 811 02 Bratislava	Robert H. Kerneis	generálny riaditeľ	02/5293 2153	02/5296 1959
8.	ĽUDOVÁ BANKA, a. s.	Vysoká 9 810 00 Bratislava	Ing. Jozef Kollár, PhD.	predseda predstavenstva	02/ 5965 1111	02/ 5441 2444
9.	OTP Banka Slovensko, a. s.	Štúrova 5 813 54 Bratislava	Ing. Károly Hodossy	prezident	02/ 5979 1111	02/ 5296 3484
10.	Poštová banka, a. s.	Gorkého 3 814 99 Bratislava	Ing. Libor Chrást	prezident	02/ 5960 3333	02/ 5960 3344
11.	PRVÁ KOMUNÁLNA BANKA, a. s.	Hodžova 11 010 11 Žilina	Ing. Jozef Mihalik, PhD.	prezident	041/ 5624 093	041/ 5624 129
12.	Prvá stavebná sporiteľňa, a. s.	Bajkalská 30 829 48 Bratislava	JUDr. Ján Burger	predseda predstavenstva	02/ 5823 1111	02/ 4342 2919
13.	Slovenská sporiteľňa, a. s.	Suché mýto 4 816 07 Bratislava	Mag. Regina Ovesny-Straka	predsedníčka predstavenstva	02/ 5957 4501	02/ 5957 4009
14.	Slovenská záručná a rozvojová banka, š. p. ú.	Štefánikova 27 814 99 Bratislava	Ing. Ľudovít Vitárius, CSc.	generálny riaditeľ	02/ 57292 111	02/ 5249 9910
15.	Stavebná sporiteľňa VÚB-Wüstenrot, a. s.	Grösslingova 77 824 68 Bratislava	Ing. Joachim Kučera	riaditeľ	02/ 5927 5350	02/ 5292 0912
16.	Tatra banka, a. s.	Hodžovo nám. 3, PO.BOX 42 850 05 Bratislava	Dkfm. Rainer Franz	generálny riaditeľ	02/ 5919 1202	02/ 5919 1410

Por. číslo	Názov	Adresa	Vedúci predstaviteľ banky	Funkcia	Telefón	Fax
17.	UniBanka, a. s.	Vajnorská 21 832 65 Bratislava	Ing. Jiří Kunert	generálny riaditeľ	02/ 4437 3964	02/ 4437 3975
18.	Všeobecná úverová banka, a. s.	Mlynské nivy 1 829 90 Bratislava	Tomas Spurný	generálny riaditeľ	02/ 5055 1111	02/ 5556 6656
POBOČKY ZAHRANIČNÝCH BÁNK						
1.	Československá obchodní banka, a. s. pobočka zahraničnej banky v SR	Michalská 18 815 63 Bratislava	Ing. Ladislav Unčovský	vrchný riaditeľ pobočky	02/ 5966 5111	02/ 5443 0530
2.	ING Bank N. V. pobočka zahraničnej banky	Kolárska 6 811 06 Bratislava P. O. BOX 123	Ján Hillered	generálny riaditeľ pobočky	02/ 5934 6111	02/ 5293 1221

ZASTÚPENIA ZAHRANIČNÝCH BÁNK PÔSOBIACICH NA ÚZEMÍ SR K 31. 7. 2002

Krajina	Názov a adresa	Dátum registrácie	Telefón	Fax	Vedúci zastúpenia
Česká republika	J&T Banka, a. s. zastúpenie Bratislava Lamačská cesta 3, 841 04 Bratislava	26. 4. 2000	02/5941 8120	02/5941 8115	Ing. Jozef Tkáč
	Živnostenská banka, a. s., Praha zastúpenie Bratislava Ventúrska 12, 815 16 Bratislava	3. 5. 1996	02/5441 8470	02/5441 9385	Ing. Michal Lőrincz
Francúzsko	BNP Paribas zastúpenie Bratislava Nám. SNP 15, 811 06 Bratislava	11. 3. 1992	02/5296 4973	02/5296 4973	Ing. Dušan Hanuliak
	Societe Generale zastúpenie Bratislava Štefánikova 22, P. O. BOX 278 810 00 Bratislava 1	6. 4. 1994	02/52491889	02/5249 9806	Ing. Viera Švecová
Nemecko	Commerzbank AG zastúpenie Bratislava Pribinova 25, 810 11 Bratislava	10. 5. 1995	02/5063 4522	02/5063 4518	Martin Horvath
	Dresdner Bank, AG zastúpenie Bratislava Hlavné nám. 4, 811 01 Bratislava	15. 6. 1995	02/5443 4094	02/5443 0940	Ing. Peter Werner
Veľká Británia	European Bank for Reconstruction and Development zastúpenie Bratislava Grösslingova 4, 814 18 Bratislava	18. 5. 1994	02/5296 7835	02/5292 1459	Alexander Auboeck

ASOCIÁCIE V PEŇAŽNOM SEKTORE SR K 30. 6. 2002

Názov a adresa	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ spoločnosti	Prevažujúca činnosť
Asociácia bánk Tallerova 1 P. O. BOX 296 814 99 Bratislava	1. 4. 1993	02/5293 1287	02/5293 1286	Mag. Regina Ovesny-Straka prezidentka Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach výkonný riaditeľ (od 1. 8. 2002)	Riešenie odborných problémov bankovej sféry, zastupovanie záujmov členov vo vzťahu k orgánom štátnej správy, reprezentovanie záujmov svojich členov doma a v zahraničí.
Asociácia správcovských spoločností Račianska 3 831 03 Bratislava	16. 4. 1998	02/4445 6591	02/4463 2542	Ing. Peter Goceliak výkonný riaditeľ	Zastupovanie záujmov členov asociácie voči iným subjektom, poradenská a informačná činnosť.
Asociácia obchodníkov s cennými papiermi Radlinského 13 811 07 Bratislava	26. 7. 1995	02/5296 8268	02/5263 5482	Ing. Róbert Kopál riaditeľ	Zastupovanie záujmov obchodníkov s cennými papiermi. Regulácia ich činnosti.
Slovenská asociácia poisťovní Drieňová 34 820 09 Bratislava P.O.BOX 51, Bratislava 29	1. 1. 1994	02/4342 9985	02/4342 9984	Ing. Vladimír Rančík generálny tajomník	Zastupovanie, ochraňovanie a presadzovanie spoločných záujmov poisťovní vo vzťahu k orgánom štátnej správy a ďalším právnym subjektom.

ÚČELOVÉ ORGANIZÁCIE V BANKOVOM SEKTORE SR K 30. 6. 2002

Názov organizácie	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ organizácie	Prevažujúca činnosť
Autorizačné centrum Slovenska, a. s. (ACS, a.s.) Röntgenova 1 851 01 Bratislava	1. 6. 1994	02/6241 2841	02/6241 2840	Peter Gábriž člen predstavenstva	Automatizované spracovanie dát, poskytovanie software, konzul. a školiaca činnosť, inštalácia a servis elektrických technických zariadení, nákup a predaj tovaru.
Bankové zúčtovacie centrum Slovenska, a.s. Zrínskeho 13 814 85 Bratislava	27. 8. 1992	02/5935 2104	02/5441 1465	RNDr. Rudolf Požgay, CSc. generálny riaditeľ a predseda predstavenstva	Platobný styk medzi bankami na Slovensku, tvorba a prevádzkovanie informačných systémov pre banky.
Centrum kupónovej privatizácie SR Miletičova 1, P.O.BOX 87 810 05 Bratislava 15	15. 12. 1992	02/5557 4641	02/5556 7853	JUDr. Jozef Mojžišek riaditeľ	Predaj štátnych akciových spoločností za investičné kupóny.
MMB Bratislava, s.r.o. Miletičova 1 821 08 Bratislava	1. 1. 1997	02/5556 6050	02/5556 6060	Mgr. Dalibor Černička managing director	Sprostredkovanie obchodov na peňažnom trhu.

Názov organizácie	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ organizácie	Prevažujúca činnosť
Stredisko cenných papierov SR, a. s. Ul. 29. augusta 1/A 814 80 Bratislava	22. 12. 1992	02/5296 8751	02/5296 8755	Ing. Emília Palková generálna riaditeľka	Evidencia zaknihovaných a imobilizovaných cenných papierov, zmien ich majiteľov a ďalších údajov, poskytovanie služieb majiteľom CP, vedenie zoznamu akcionárov, evidencia rozhodnutí prijatých ministerstvom podľa zákona 600/1992 Zb., prijímanie listinných CP do samostatnej aj hromadnej úschovy.
Slovenská konsolidačná, a. s. Dr. Vl. Clementisa 10 826 02 Bratislava 29	26. 10. 1999	02/5292 1387	02/5292 1353	JUDr. Mária Papcunová podpredsedníčka predstavenstva a generálna riaditeľka	Kúpa a predaj pohľadávok – factoring, forfeiting, činnosť ekonomických a organizačných poradcov, sprostredkovateľská činnosť.

BURZY S CENNÝMI PAPIERMI V SR K 30. 6. 2002

Názov burzy	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ burzy
Burza cenných papierov, a. s. Vysoká 17 814 99 Bratislava (P.O.BOX 151)	6. 4. 1993	02/4923 6102	02/4923 6103	Ing. Mária Hurajová generálna riaditeľka
Slovenská burza cenných papierov, a. s. Zámocké schody 2/A 812 01 Bratislava	1. 3. 1993	02/5932 9215	02/5932 9218	JUDr. Darina Huttová predsedníčka predstavenstva

INÉ INŠTITÚCIE V PEŇAŽNOM SEKTORE SR K 30. 6. 2002

Názov organizácie	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ organizácie	Prevažujúca činnosť
Fond ochrany vkladov Kapitulská 12 812 47 Bratislava	10. 10. 1996	02/5443 2570	02/5443 4335	Ing. Rudolf Šujan predseda prezídia fondu	Činnosti súvisiace s ochranou vkladov uložených v bankách, spravovanie zdrojov na vyplácanie náhrad za nedostupné vklady, vyplácanie náhrad.
Združenie pre bankové karty Slovenskej republiky Pribinova 25 P.O.BOX 112 810 11 Bratislava 111	1. 1. 1993	02/5063 3747	02/5063 3706	Ing. Ľubica Maászová predsedníčka	Vytváranie podmienok na rozvoj využívania bankových kariet v medzibankovom platobnom styku v SR, podpora rozvoja spoločnej siete bankomatov a obchodníkov prijímajúcich vo svojich zariadeniach platby prostredníctvom bankových kariet.

VÝBER OSTATNÝCH SPOLOČNOSTÍ S MAJETKOVOU ÚČASŤOU KOMERČNÝCH BÁNK V SR K 30. 6. 2002

Názov a adresa	Začiatok činnosti	Telefón	Fax	Predstaviteľ spoločnosti	Prevažujúca činnosť
CREDITA SLOVAKIA, s. r. o. Bajkalská 41 821 09 Bratislava	10. 4. 1996	02/5341 7269	02/5341 7283	Ing. Vladimír Jarúnek konateľ	Ekonomické poradenstvo.
IRB CREDIT, a. s. Tallerova 10 811 02 Bratislava	27. 3. 1992	02/5296 2107	02/5296 3493	Ing. Martin Schaner generálny riaditeľ a predseda predstavenstva	Factoring.
ISTROHOLDING, a. s. Pražská 1 811 04 Bratislava pošt. kontakt: Čajákova 28 831 01 Bratislava	29. 3. 1993	02/4445 2127	02/4445 2125	Ing. Bartošovičová predsedkyňa predstavenstva	Ekonomické poradenstvo a sprostredkovanie obchodu.
KOFIS LEASING, a. s. Jána Milca 6 010 01 Žilina	5. 2. 1996	041/5640 157	041/5626 631	Ing. Peter Kňaze predseda predstavenstva a generálny riaditeľ	Finančný prenájom investičného majetku.
PB Leasing, a. s. Pri jazdiarni 1 040 01 Košice	6. 3. 1998	055/6226 559	055/6226 559	JUDr. Juraj Šimko riaditeľ	Finančný leasing.
PB Leasing, s. r. o. Pri jazdiarni 1 040 01 Košice	1. 10. 1992	055/6226 559	055/6226 559	JUDr. Juraj Šimko riaditeľ	Finančný leasing.
Sporofinleasing, a. s. Kukučínova 22 831 03 Bratislava	30. 6. 1995	02/4445 2690	02/4445 2694	Anton Čiernik ekonomický riaditeľ	Leasing, realitná činnosť, faktoring a forfaiting.
TATRA LEASING, s. r. o. Vajanského nábrežie 5 810 06 Bratislava	23. 6. 1992	02/5919 3050	02/5919 3048	Ing. Igor Horváth Ing. Janka Matáková konatelia	Finančný leasing dopravnej techniky, strojov a strojárskej technológie.
VÚB Factoring, a. s. Krížna 54 821 08 Bratislava	24. 3. 1993	02/5022 3263	02/5541 5224	Oldřich Netušil predseda predstavenstva a generálny riaditeľ	Vykonávanie faktoringových a forfaitingových obchodov.
CAC Leasing Slovakia, a. s. Hurbanovo nám. 1 811 06 Bratislava	31. 10. 1997	02/5927 1213	02/5927 1707	Mag. Alexander Schmidecker predseda predstavenstva	Finančný leasing a ostatné druhy leasingu formou prenájmu motorových vozidiel a priemyselného tovaru.
BPT Leasing, a. s. Drieňova 34 821 02 Bratislava	15. 9. 1993	02/4342 9973	02/4341 2222	Ing. Viktor Tomek výkonný riaditeľ	Leasing.

Z rokovania Bankovej rady NBS

Dňa 9. augusta 2002 sa uskutočnilo 16. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

• BR NBS v súlade s §12 ods. 3 zákona o ochrane vkladov udelila Fondu ochrany vkladov predchádzajúci súhlas so Všeobecnými podmienkami vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné bankové vklady.

Všeobecné podmienky vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné bankové vklady v nadväznosti na zákon o ochrane vkladov upravujú predovšetkým podrobnosti o zákonom chránených bankových vkladoch a o bankových vkladoch vylúčených zo zákonnej ochrany, podrobnosti o práve na náhradu, o výške náhrady a o vyplácaní náhrad za zákonom chránené nedostupné bankové vklady, podrobnosti o kontrole vyplácania náhrad, ako aj podrobnosti o postupe pri uplatňovaní práva na náhradu a o spôsobe preukazovania práva na náhradu za zákonom chránené nedostupné bankové vklady.

Dňa 23. augusta 2002 sa uskutočnilo 17. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

• BR NBS prerokovala situačnú správu o menovom vývoji v SR za júl 2002. Vývoj spotrebiteľských cien bol už druhý mesiac po sebe charakterizovaný medzimesačným poklesom, predovšetkým v dôsledku ďalšieho zníženia sezónne volatilných cien potravín. Medziročná dynamika celkovej inflácie v porovnaní s očakávaniami NBS zaznamenala výraznejšie spomalenie, pričom jadrová inflácia sa pohybovala na úrovni z predchádzajúceho mesiaca. Absenciu výraznejších inflačných impulzov odzrkadľuje aj stabilizovaný vývoj čistej inflácie bez pohonných látok, ktorej dynamika sa už štyri mesiace nezmenila.

Po vysokom májovom deficite zahraničného obchodu sa jeho vývoj v júni dostal späť na trajektóriu prvých štyroch mesiacov. Vývoz zaznamenal pomerne vysokú kladnú medziročnú dynamiku pri súčasnom poklese dovozu.

Vzhľadom na to, že sa zatiaľ jednoznačne nepotvrdila tendencia zmierňovania deficitného vývoja zahraničného obchodu, ako aj vzhľadom na pretrvávanie rizík v oblasti verejných financií a v oblasti mzdového vývoja, ktorý naznačuje nesúlad s vývojom produktivity práce a mierou inflácie, považuje BR NBS súčasnú úroveň úrokových sadzieb aj pri nízkej miere inflácie za primeranú.

BR NBS preto rozhodla o ponechaní platných úrokových sadzieb na nezmenenej úrovni, t. j. pre jednodňové sterilizačné obchody na úrovni 6,5 %, pre jednodňové refinančné obchody na úrovni 9,5 % a pre limitnú úrokovú sadzbu pre dvojtýždňové REPO tendre na úrovni 8,25 %.

NBS očakáva v nasledujúcich mesiacoch zastavenie klesajúcej tendencie vývoja cien potravín, resp. ich mierny nárast. To by sa vzhľadom na výraznejšie zníženie cien tohto segmentu spotrebného koša v rovnakom období minulého roka malo premietnuť v zrýchlení medziročnej dynamiky jadrovej, ako i celkovej inflácie. Vývoj celkovej inflácie by mal byť v auguste súčasne ovplyvnený zvýšením regulovaných cien v súvislosti so zmenou štruktúry poplatkov za telekomunikačné služby.

• BR NBS schválila vydanie súborov obehových mincí ročník 2002 s tematikou Majstrovstiev sveta v ľadovom hokeji 2002. Národná banka Slovenska chce takýmto spôsobom prezentovať významný úspech slovenských hokejistov na majstrovstvách sveta v ľadovom hokeji, ktoré sa uskutočnili vo Švédsku v roku 2002. Tematika ľadového hokeja a víťazstva slovenských hokejistov na majstrovstvách sveta bude zobrazená na obale súboru a žetóne.

• BR NBS schválila opatrenie Národnej banky Slovenska o pravidlách bezpečnej prevádzky bánk a pobočiek zahraničných bánk pri poskytovaní úverov. Toto opatrenie ustanovuje organizáciu, riadenie a postupy bánk a pobočiek zahraničných bánk pri poskytovaní úverov, ako aj určité požiadavky na vnútorné predpisy a tok informácií pri výkone tejto bankovej činnosti. Opatrenie je vypracované v nadväznosti na nový zákon o bankách (zákon č. 483/2001 Z. z.).

Dňa 6. septembra 2002 sa uskutočnilo 18. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska (BR NBS) pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

• BR NBS prerokovala správu o výsledku hospodárenia Národnej banky Slovenska za január – jún 2002. Výsledkom hospodárenia bol zisk v objeme 1,58 mld. Sk. Vývoj hospodárenia NBS za hodnotené obdobie bol ovplyvnený najmä oslabením kurzu slovenskej koruny voči referenčnej mene EUR, keď k 28. 6. 2002 oproti 31. 12. 2001 kurz EUR/SKK oslabil o 3,61 %, čomu zodpovedal kurzový zisk 4,75 mld. Sk.

Aj v ďalšom období možno očakávať, že vývoj kurzu EUR/SKK bude významne ovplyvňovať hospodársky výsledok Národnej banky Slovenska.

Tlačové oddelenie OVI NBS

Cena za predaj percentuálneho podielu MF SR vo VÚB, a. s.

Konečná cena za predaj 68,58-percentného podielu Ministerstva financií SR (MF) vo Všeobecnej úverovej banke, a. s. (VÚB), ktorý získala talianska ItesaBci, je oproti predbežnej sume nižšia o 223,4 mil. Sk. Pre agentúru SITA to potvrdila hovorkyňa Fondu národného majetku (FNM) Tatjana Lesajová.

Predbežná cena za tento podiel bola 399,3 mil. EUR, čo vtedy predstavovalo približne 17,2 mld. Sk.

FNM získal prvých 80 % tejto ceny, čo bolo zhruba 13,7 mld. Sk, ešte v novembri minulého roku, zvyšných 20 % zostalo viazaných práve na vyrovnanie definitívnej kúpnej ceny. V najbližších dňoch by sa tak podľa Lesajovej malo na účty FNM uvoľniť približne 3,3 mld. Sk.

Okrem podielu MF IntesaBci získala aj 25,89-percentný podiel Slovenskej konsolidačnej, a. s., (SKo) za rovnakých podmienok, ako predaj podielu MF. Predbežná suma za podiel SKo bola 150,7 mil. eur. Konečná suma za tento balík by mala byť upravená rovnakou mierou ako cena za štátny podiel. Po prepočte by tak úprava ceny mala predstavovať približne 84 mil. Sk. SKo sa zatiaľ nevyjadrila k definitívnej cene za podiel vo VÚB, ktorý predala.

Konečná cena za predané akcie VÚB závisela od výpočtu čistej hodnoty aktív banky ku koncu júna minulého roka, ako aj od predajov majetkových aktív banky súvisiacich s nebankovou činnosťou, ku ktorým sa banka zaviazala.

IntesaBci podpísala zmluvu o kúpe majoritného podielu akcií VÚB 4. júla minulého roku.

V súlade s podmienkami kúpnopredajnej zmluvy požiadala MF o spätné odkúpenie reštrukturalizačných dlhopisov v objeme 9,1 mld. Sk a štát za ne zaplatil v polovici tohto roka. IntesaBci bude musieť najmenej po dobu piatich rokov od uzavretia kúpnej zmluvy vlastniť priamo alebo nepriamo minimálne 50 % základného imania VÚB.

VÚB hospodárila v prvom polroku so ziskom 1,437 mld. Sk. V rovnakom období minulého roka síce dosiahla zisk až 2,795 mld. Sk, jeho úroveň však výrazne ovplyvnilo rozpúšťanie opravných položiek z úverov presunutých na SKo. Bilančná hodnota banky dosiahla ku koncu júna 184,602 mld. Sk a medziročne stúpla o 3,5 %. Celkový objem úverov sa zvýšil o 13,7 % na 43,122 mld. Sk. Vklady klientov predstavovali k ultimu júna 137,444 mld. Sk a v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka sa zvýšili o 2,5 %.

(Zdroj: SITA)

KNIŽNÉ NOVINKY

Teorie a praxe obchodování s cennými papíry

Autor:
doc. Ing. Oldřich Rejnuš, CSc.
vydal Computer Press
Praha, 2001, 257 strán

(Poznámka: Publikácia je v predaji v kníhkupectvách so zameraním na ekonomickú literatúru v ČR a SR.)

Publikácia sa zaoberá problematikou cenných papierov, teoretickými a praktickými aspektmi obchodovania s cennými papiermi a zároveň funkciou a významom cenných papierov v širších súvislostiach.

Autor svoj výklad smeroval od všeobecných základov finančnej teórie cez teoretické vysvetlenie investovania do cenných papierov, základy investičného rozhodovania, spôsoby obchodovania s cennými papiermi vo vyspelých krajinách až ku konkrétnym podmienkam na kapitálovom trhu v Českej republike. Tým sa mu podarilo obsiahnuť najdôležitejšie čiastkové témy, ktoré súvisia s problematikou obchodovania s cennými papiermi.

Kniha je rozdelená do štyroch základných kapitol. Obsahom prvej z nich je stručný úvod do teórie financií, na ktorý logicky nadväzuje druhá kapitola. Táto je najrozsiahlejšou a obsahuje teoretický rozbor jednotlivých okruhov. Súčasťou tejto kapitoly je teória investícií a problematika spojená s ich výberom, prípravou a načasovaním, pričom autor v publikácii venoval pozornosť investíciám do všetkých základných druhov cenných papierov. Riešenie uvedených problémov a otázok sa opiera o princípy fundamentálnej, technickej a psychologickej analýzy, pričom v rámci analýzy variantov investičnej stratégie je zároveň zahrnutá i problematika rizikovosti investícií.

V rámci tretej kapitoly sa autor zaoberá konkrétnymi spôsobmi obchodovania na súčasných svetových burzách a jednotlivými špecifikami burzových i mimoburzových obchodov. Sú tu uvedené a charakterizované nielen súčasné spôsoby obchodovania na akciových burzách, ale autor venuje pozornosť i obchodovaniu s finančnými derivátmi. V tejto kapitole podrobne popisuje i burzový systém so všetkými jeho funkciami. Záverečná kapitola knihy sa zaoberá konkrétnou problematikou českého kapitálového trhu.

Publikácia je z hľadiska poňatia systémovým dielom, ktoré je aktuálne nielen pre českých, ale bezpochyby i pre slovenských čitateľov. Je určená predovšetkým tým, ktorí sa s cennými papiermi stretávajú v rámci svojho odborného pôsobenia vo finančnom sektore, a to nielen v pomerne úzkej oblasti kapitálového trhu, ale tiež v oblastiach ako je bankovníctvo, poisťovníctvo, kolektívne investovanie, štátny dozor a podobne. Možno ju odporučiť ako rozsiahly a špecializovaný finančný študijný materiál študentom stredných a vysokých škôl ekonomického i právneho zamerania, ako aj ostatným záujemcom o túto problematiku.

Ing. Radek Schmied, PhD.

Ukazovateľ	Merná jednotka	1998	1999	2000	2001	2002				
						2.	3.	4.	5.	6.
REÁLNA EKONOMIKA										
Hrubý domáci produkt 1) 2)	mld. Sk	641,1*	653,3*	684,8*	707,7*		171,1*			
Medziročná zmena HDP 3)	%	4,1*	1,9*	2,2*	3,3*		3,9*			
Miera nezamestnanosti 4)	%	15,6	19,2	17,9	18,6	19,6	19,1	18,1	17,7	17,6
Spotrebiteľské ceny 3)	%	5,6	14,2	8,4	6,5	4,3	3,6	3,6	3,2	2,6
OBCHODNÁ BILANCIA 2)										
Vývoz (fob)	mil. Sk	377 807	423 648	548 372	610 693	46 971	143 381	197 346	249 122	306 451
Dovoz (fob)	mil. Sk	460 736	468 892	590 728	713 898	53 408	162 997	222 552	285 296	348 379
Saldo	mil. Sk	-82 929	-45 244	-42 356	-103 205	-6 437	-19 616	-25 206	-36 174	-41 928
PLATOBNÁ BILANCIA 2)										
Bežný účet	mil. Sk	-74 844,0	-47 544,0	-32 941,1	-84 891,5	-8 101,3	-15 047,3	-21 357,3	-36 339,4	
Kapitálový a finančný účet	mil. Sk	67 538,3	77 617,9	63 415,1	83 173,0	3 501,6	4 607,3	11 286,5	20 543,5	
Celková bilancia	mil. Sk	-19 543,2	30 137,3	34 168,8	6 866,9	-5 855,6	-3 749,1	-3 664,1	-6 489,5	
DEVÍZOVÉ REZERVY 4) 9)										
Celkové devízové rezervy	mil. USD	5 957,8	4 372,0	5 581,7	5 437,3	6 417,8	6 310,3	6 417,6	6 491,1	6 680,3
Devízové rezervy NBS	mil. USD	2 923,3	3 425,2	4 076,8	4 188,7	4 651,6	4 735,2	4 845,9	4 906,3	4 780,9
ZAHRANIČNÁ ZADLŽENOSŤ 4) 7)										
Celková hrubá zahraničná zadlženosť	mld. USD	11,9	10,5	10,8	11,3	11,5	11,2	11,3	11,5	
Zahraničná zadlženosť na obyvateľa SR	USD	2 209	1 944	2 021	2 095	2 138	2 086	2 100	2 134	
MENOVÉ UKAZOVATELE										
Devízový kurz 5) 6)	Sk/USD	35,242	41,417	46,200	48,347	48,577	47,883	47,128	46,898	46,545
Peňažná zásoba [M2] 4) 8)	mld. Sk	459,1	508,9	580,4	649,2	645,9	637,8	633,3	638,8	647,7
Medziročná zmena M2 3) 8)	%	2,5	10,9	14,2	11,9	11,0	9,1	7,1	8,1	8,6
Úvery podnikom a obyvateľstvu 4) 8)	mld. Sk	382,5	397,6	396,1	321,7	295,1	299,4	302,8	304,3	308,2
ŠTÁTNY ROZPOČET 2) 4)										
Príjmy	mld. Sk	177,8	216,7	213,4	205,3	32,0	47,9	72,2	85,5	102,8
Výdavky	mld. Sk	197,0	231,4	241,1	249,7	42,9	63,1	85,7	106,3	127,5
Saldo	mld. Sk	-19,2	-14,7	-27,7	-44,4	-10,9	-15,2	-13,5	-20,8	-24,7
PRIMÁRNY TRH										
Priemerná úroková miera										
jednoročné vklady	%	11,17	12,34	9,76	6,62	6,06	6,05	5,99	5,98	5,97
krátkodobé úvery	%	20,61	19,61	13,61	11,24	9,94	10,04	10,07	9,91	10,14
krátkodobé čerpané úvery	%	19,72	17,45	11,95	9,18	8,90	8,98	9,17	8,82	9,61
PEŇAŽNÝ TRH										
Úrokové sadzby stanovované Bankovou radou NBS platnosť od						25.1.2002	22.3.2002	26.4.2002	31.5.2002	27.6.2002
1-dňové operácie – sterilizačné	%					6,00	6,00	6,50	6,50	6,50
– refinančné	%					9,00	9,00	9,50	9,50	9,50
2-týždňová limitná sadzba NBS pre štandardný REPO tender	%					7,75	7,75	8,25	8,25	8,25
Priemerná úroková miera z medzibank.vkladov (BRIBOR) **										
overnight	%	14,41	11,47	7,96	7,35	7,25	6,95	7,67	6,82	8,25
7-dňová	%	15,88	13,24	8,47	7,73	7,65	7,62	7,78	8,02	8,26
14-dňová	%	16,54	13,56	8,53	7,76	7,70	7,68	7,79	8,12	8,27
1-mesačná	%	18,39	14,51	8,58	7,77	7,71	7,72	7,80	8,22	8,31
2-mesačná	%	19,82	15,16	8,58	7,77	7,73	7,73	7,81	8,27	8,36
3-mesačná	%	20,82	15,66	8,58	7,70	7,73	7,74	7,81	8,29	8,44
6-mesačná	%	22,14	16,23	8,58	7,77	7,71	7,74	7,80	8,32	8,51
9-mesačná	%			7,95	7,75	7,72	7,75	7,79	8,34	8,58
12-mesačná	%			7,97	7,76	7,72	7,74	7,79	8,36	8,61

1) stále ceny, priemer roka 1995
2) kumulatívne od začiatku roka
3) zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka
4) stav ku koncu obdobia
5) kurz deviza stred. priemer za obdobie
6) od 1. 10. 1998 zrušenie fixného kurzového režimu a zavedenie floatingu
7) od 1. 1. 1999 zmena metodiky
8) vo fixnom východiskovom kurze k 1. 1. 1993
9) od 1. 1. 2002 zmena metodiky
* predbežné údaje
** od 29. 5. do 15. 10. 1997 „Monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozít v SR"

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 31. 7. 2002 v mil. Sk

Majetok			Zmena oproti 20.07.2002
1 Zlato		1,025.9	(0.0)
2 Vklady v MMF v cudzej mene		5,112.6	(29.5)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciách v cudzej mene		23,679.9	(-1,365.9)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	22,903.6		(-1,377.8)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	776.3		(11.9)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		30,532.0	(10,172.8)
5 Pohľadávky voči tuzemským finančným inštitúciám		28,309.1	(-631.2)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	14,418.2		(-3.3)
5.2 Ostatné pohľadávky	13,890.9		(-627.9)
6 Cenné papiere		275,527.2	(-4,156.0)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	275,527.2		(-4,156.0)
6.2 Tuzemské v slovenských korunách	0.0		(0.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Pohľadávky voči verejnej správe		10,600.0	(0.0)
9 Ostatný majetok		17,489.8	(-647.9)
9.1 Úvery ostatným klientom	379.9		(19.0)
9.2 Ostatné	17,109.9		(-666.9)
Spolu		**392,421.3**	**(3,401.3)**

Záväzky			Zmena oproti 20.07.2002
1 Emisia obeživa		87,542.1	(-3,449.8)
2 Záväzky voči MMF v cudzej mene		5,112.8	(29.5)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		14,861.0	(722.8)
3.1 V cudzej mene	14,012.0		(717.3)
3.2 V slovenských korunách	849.0		(5.5)
4 Emitované cenné papiere		5,600.0	(0.0)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	0.0		(0.0)
4.2 Ostatné	5,600.0		(0.0)
5 Záväzky voči tuzemským finančným inštitúciám		136,488.3	(29,770.0)
5.1 Peňažné rezervy bánk	20,778.7		(-6,630.5)
5.2 Ostatné	115,709.6		(36,400.5)
6 Záväzky voči štátnej pokladnici		92,932.3	(-25,361.0)
7 Záväzky voči verejnej správe		4,376.2	(973.3)
8 Ostatné záväzky		32,084.2	(-564.6)
8.1 Vklady ostatných klientov	1,084.5		(319.9)
8.2 Ostatné	30,999.7		(-884.5)
Vlastné imanie			
9 Vlastný kapitál		10,756.8	(0.0)
10 Hospodársky výsledok bežného roka (Zisk+, Strata–)		2,667.6	(1,281.1)
Spolu		**392,421.3**	**(3,401.3)**

Ing. Marián Jusko, CSc. v. r.
guvernér

Ing. Milena Koreňová
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 10. 8. 2002 v mil. Sk

Majetok			Zmena oproti 31.07.2002
1 Zlato		1,025.9	(0.0)
2 Vklady v MMF v cudzej mene		5,083.4	(-29.2)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciách v cudzej mene		24,463.5	(783.6)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	23,668.3		(764.7)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	795.2		(18.9)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		27,982.7	(-2,549.3)
5 Pohľadávky voči tuzemským finančným inštitúciám		28,298.1	(-11.0)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	14,424.2		(6.0)
5.2 Ostatné pohľadávky	13,873.9		(-17.0)
6 Cenné papiere		274,858.8	(-668.4)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	274,858.8		(-668.4)
6.2 Tuzemské v slovenských korunách	0.0		(0.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Pohľadávky voči verejnej správe		10,600.0	(0.0)
9 Ostatný majetok		17,875.8	(386.0)
9.1 Úvery ostatným klientom	375.2		(-4.7)
9.2 Ostatné	17,500.6		(390.7)
Spolu		**390,333.0**	**(-2,088.3)**

Záväzky			Zmena oproti 31.07.2002
1 Emisia obeživa		88,578.8	(1,036.7)
2 Záväzky voči MMF v cudzej mene		5,083.6	(-29.2)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		14,752.1	(-108.9)
3.1 V cudzej mene	13,903.1		(-108.9)
3.2 V slovenských korunách	849.0		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		7,150.0	1,550.0
4.1 V zahraničí v cudzej mene	0.0		(0.0)
4.2 Ostatné	7,150.0		1,550.0
5 Záväzky voči tuzemským finančným inštitúciám		134,861.1	(-1,627.2)
5.1 Peňažné rezervy bánk	26,755.4		(5,976.7)
5.2 Ostatné	108,105.7		(-7,603.9)
6 Záväzky voči štátnej pokladnici		93,197.7	(265.4)
7 Záväzky voči verejnej správe		3,495.1	(-881.1)
8 Ostatné záväzky		29,776.2	(-2,308.0)
8.1 Vklady ostatných klientov	902.8		(-181.7)
8.2 Ostatné	28,873.4		(-2,126.3)
Vlastné imanie			
9 Vlastný kapitál		10,756.8	(0.0)
10 Hospodársky výsledok bežného roka (Zisk+, Strata–)		2,681.6	(14.0)
Spolu		**390,333.0**	**(-2,088.3)**

Ing. Marián Jusko, CSc. v. r.
guvernér

Ing. Milena Koreňová
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 20. 8. 2002 v mil. Sk

Majetok			Zmena oproti 10.08.2002
1 Zlato		1,025.9	(0.0)
2 Vklady v MMF v cudzej mene		5,009.0	(-74.4)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciách v cudzej mene		24,224.6	(-238.9)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	23,445.8		(-222.5)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	778.8		(-16.4)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		22,297.8	(-5,684.9)
5 Pohľadávky voči tuzemským finančným inštitúciám		28,106.7	(-191.4)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	14,234.3		(-189.9)
5.2 Ostatné pohľadávky	13,872.4		(-1.5)
6 Cenné papiere		275,916.1	(1,057.3)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	275,916.1		(1,057.3)
6.2 Tuzemské v slovenských korunách	0.0		(0.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Pohľadávky voči verejnej správe		10,600.0	(0.0)
9 Ostatný majetok		20,053.8	(2,178.0)
9.1 Úvery ostatným klientom	377.7		(2.5)
9.2 Ostatné	19,676.1		(2,175.5)
Spolu		**387,378.7**	**(-2,954.3)**

Záväzky			Zmena oproti 10.08.2002
1 Emisia obeživa		91,308.2	(2,729.4)
2 Záväzky voči MMF v cudzej mene		5,009.2	(-74.4)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		13,876.2	(-875.9)
3.1 V cudzej mene	13,027.2		(-875.9)
3.2 V slovenských korunách	849.0		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		7,150.0	(0.0)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	0.0		(0.0)
4.2 Ostatné	7,150.0		(0.0)
5 Záväzky voči tuzemským finančným inštitúciám		133,025.3	(-1,835.8)
5.1 Peňažné rezervy bánk	28,996.0		(2,240.6)
5.2 Ostatné	104,029.3		(-4,076.4)
6 Záväzky voči štátnej pokladnici		92,591.9	(-605.8)
7 Záväzky voči verejnej správe		3,363.7	(-131.4)
8 Ostatné záväzky		27,786.0	(-1,990.2)
8.1 Vklady ostatných klientov	722.8		(-180.0)
8.2 Ostatné	27,063.2		(-1,810.2)
Vlastné imanie			
9 Vlastný kapitál		10,756.9	(0.1)
10 Hospodársky výsledok bežného roka (Zisk+, Strata–)		2,511.3	(-170.3)
Spolu		**387,378.7**	**(-2,954.3)**

Ing. Marián Jusko, CSc. v. r.
guvernér

Ing. Milena Koreňová
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Časový harmonogram dekádnych bilancií je k dispozícii na internetovej adrese: http://www.nbs.sk.